

VZNIK A ROZVOJ ZDRAVOTNÍCKEHO ZARIADENIA POČAS SEDEMDESIATICH ROKOV JEHO ČINNOSTI

Prvé začiatky v Horných Lefantovciach iniciované v povojnovom období Masarykovou ligou proti tuberkulóze 1947 – 1948

V období po skončení druhej svetovej vojny vzhľadom na ťažkú sociálnu situáciu, ako i problémy so zabezpečením potravín pre obyvateľstvo, sa ešte viac vyhrotila nepriaznivá situácia s tuberkulózou. Tuberkulóza bola v tomto období vážnym sociálnym ochorením a na Slovensku bola druhou najčastejšou príčinou úmrtnosti. Dlhoročný zápas s týmto ochorením zastrešovala najmä Masarykova liga proti tuberkulóze, ktorej založenie na Slovensku v období prvej česko-slovenskej republiky v roku 1925 inicioval na ustanovujúcom zjazde v Šrobárovom sanatóriu v Dolnom Smokovci za účasti 62 lekárov - nadšencov z celého Slovenska lekár MUDr. Ivan Stodola. Prvoradou úlohou, ktorú vytýčil tento zjazd, bolo zakladanie svojich odbočiek a vytváranie dispenzárov - poradní pre obyvateľstvo. Určené boli najmä pre chudobných obyvateľov, ktorí sa pri podozrení na tuberkulózu mohli dať bezplatne vyšetriť, prípadne liečiť.

Pôvodný sekretariát Ligy sa v roku 1934 presťahoval z Liptovského sv. Mikuláša do Bratislavy. Liga získavala prostriedky na svoju činnosť z dotácií z Ministerstva zdravotníctva, neskôr aj Krajského úradu, rôznych donátorov a formou rôznych charitatívnych zbierok. Z peňazí sa financovalo rozširovanie dispenzárov a osvetová činnosť (vydávanie rôznych článkov, brožúr pre pacientov, a i.) na zlepšovanie povedomia obyvateľstva o tejto chorobe. V roku 1937 sa v boji proti tuberkulóze dosiahol taký stav, že v každom okrese Slovenska bola vybudovaná protituberkulózná poradňa. Týchto 78 všetkých poradní evidovalo takmer 40-tisíc osôb a pobočky Ligy sprostredkovali v tomto roku umiestnenie v liečebných ústavoch a ozdravovniach 2652 pacientom. V roku 1937 zomrelo na tuberkulózu na Slovensku 4604 osôb, čo v prepočte na 100 000 obyvateľov predstavovalo úmrtnosť 128,2 osôb.

V dôsledku povojnových útrap opätovne stúpol výskyt tuberkulózy a jej mortalita bola v tom čase 4 až 5-násobne vyššia ako v škandinávskych krajinách (v roku 1945 – úmrtnosť na tuberkulózu bola 127,7 na 100 000 obyvateľov.)

V povojnovom období boli protituberkulózne lôžka podľa švajčiarskeho vzoru koncentrované prevažne v oblasti Vysokých Tatier, kým ostatné územie Slovenska bolo viac-menej bez lôžok. Chýbali lôžka na izoláciu zdrojov nákazy a na liečbu najmä infekčných prípadov tuberkulózy. Lôžka sa tak hľadali i v nižšie položených lokalitách po území celého Slovenska.

Po II. svetovej vojne sa činnosť Masarykovej ligy proti tuberkulóze nasmerovala na obnovu chodu preventórií, liečebných ústavov a ozdravovní, ktoré zriadila a boli jej vlastníctvom. Takto už v roku 1946 bolo zrekonštruované preventórium v Železnom, liečebný ústav v kúpeľoch Číž. Zariadenia boli vybavené novým inventárom za pomoci finančných prostriedkov z UNRRY (*United Nations Relief and Rehabilitation Administration*).

Povereníctvo zdravotníctva prideliло Masarykovej lige na liečebné účely pre postihnutých tuberkulózou do správy ďalšie budovy – kaštiele v Považskom Podhradí a v Horných Lefantovciach. **Ústav Masarykovej ligy proti tuberkulóze v Horných Lefantovciach pri Nitre** mal po celkovej adaptácii kaštieľa a napojení na inžinierske

siete, prebiehajúcej od roku 1947, slúžiť ako doliečovací ústav pre dospelých chorých na tuberkulózu.

Ešte v tomto istom roku boli v letnom období do zriadeného preventória v budove bývalej grófskej koniarne prijaté na ozdravný pobyt deti z Oravy v rámci

Budova bývalej grófskej koniarne, v ktorej bolo zriadené preventorium pre deti z Oravy, neskôr rehabilitačný pavilón

akcie „Pomoc Orave“. Boli to deti z chudobných pomerov, vyhladované, zavšivené, trpiace chorobami. Od júna 1947 poskytovala týmto deťom komplexnú ošetrovateľskú starostlivosť prvá diplomovaná sestra Melánia Špacírová-Kováčová).

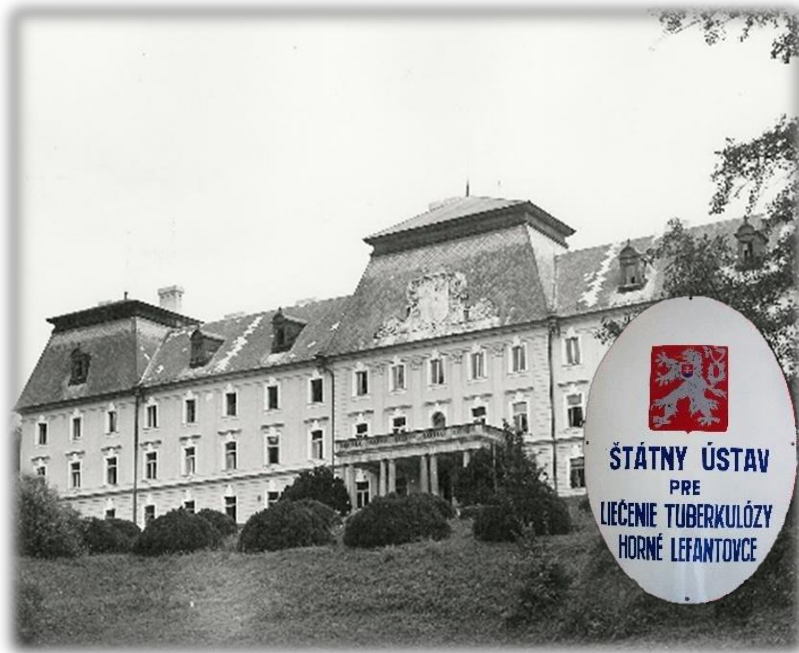
Lekársky dohľad raz týždenne – vyšetrenie alebo predpis receptu - vykonával praktický lekár z Výčap-Opatoviec – MUDr. J.

Varsányi.

Prvé roky činnosti v novozriadenom Liečebnom ústave pre chorých na tuberkulózu v Horných Lefantovciach 1948 – 1953

26.júna 1948 slávnostne otvoril podpredseda Masarykovej ligy proti tuberkulóze univ. doc. MUDr. Ivan Stodola, lekár, spisovateľ a politik, ministerský radca **Liečebný ústav pre chorých na tuberkulózu v Horných Lefantovciach**. Ústav tvorilo v adaptovaných priestoroch kaštieľa 120-lôžkové ženské oddelenie a svoju oficiálnu činnosť začal od 1.júla 1948. Prvé tri mesiace ho viedol MUDr. Laurenc Šustek, avšak už od 1.októbra nastupuje nový riaditeľ MUDr. Rudolf Krutý. Skúsenosti s diagnostikou, liečbou a organizáciou boja proti tuberkulóze získal pod vedením MUDr. Korca v Novom Smokovci, zaúčal sa aj u Dr. Raclavského v Jevíčku na Morave. Dlhé roky (až do roku 1985) potom ústav viedol a rozvíjal .

V začiatkoch bolo vybavenie veľmi skromné, pochádzalo väčšinou z poľných vojenských nemocníc a dodávok UNNRY. K dispozícii bol zastaraný a poruchový röntgenový prístroj, pneumotoraxový prístroj a v „laboratóriu“ mikroskop na diagnostiku tuberkulózných mykobaktérií. Zdravotnícky personál spočiatku tvorili iba dvaja vyššie spomenutí lekári, funkciu hlavnej ošetrovateľky vykonávala jediná kvalifikovaná diplomovaná ošetrovateľka – Melánia Špacírová-Kováčová, ktorá pôsobila v Horných Lefantovciach od júna 1947 a ďalšie tri zdravotné pomocnice. Aj iného personálu a administratívnych pracovníkov bolo veľmi málo. Prvou správkyňou sa stala Mária Stríšková, od roku 1950 Pavol Pavle.

Kaštieľ v Horných Lefantoviach, kde sa ako v prvej budove novozriadeného zariadenia začala v roku 1948 liečiť tuberkulóza

(konziliár MUDr. Igor Polčík), ďalšie služby poskytovali dochádzajúci konziliárni lekári – MUDr. Štefan Griesbach - urológ, MUDr. Eugen Gressner – internista a MUDr. Viktor Adda - oftalmológ.

V laboratóriu pre kultiváciu mykobaktérií v začiatkoch existencie ústavu

Po prebratí zariadenia štátnou zdravotnou správou v roku 1950, už pod novým názvom **Štátny ústav pre liečenie tuberkulózy Horné Lefantovce**, sa v medzičasom adaptovanej budove bývalej grófskej koniarne otvára 60-lôžkové rehabilitačné oddelenie. Spolu s lôžkami v budove kaštieľa tvorilo jeden primariát – na čele s MUDr. Laurencom Šustekom, neskôr na primariát nastúpil MUDr. Peter Javorek. Pre pacientky sa zriaďuje zubná ambulancia

Vybudovali sa miestnosti pre röntgen, neskôr sa vylepšilo aj vybavenie laboratória. Prvou laborantkou bola od roku 1949 Janka Nemčíčová. V tom období sa zakladá kultivačné stredisko, ktoré pracovalo pre viacero okresov Nitrianskeho kraja. Tiež sa vybudoval zverinec pre chov morčiat. Biologické pokusy na morčatách prispeli významnou mierou k zlepšeniu diagnostiky tuberkulózy.

V roku 1953 sa vybuďovalo v areáli parku sedem lehárni vo forme drevených besiedok, z ktorých každá slúžila pre 12 pacientov na liečbu tuberkulózy pokojom na čerstvom vzduchu a slnku. Pre zamestnancov ústavu sa postavili drevené „švédske“ dvojdomky, v ktorých sa zriadili slobodárne. Ich otvorením sa zlepšilo ubytovanie zamestnancov.

Jedna z lehárni pre tuberkulózných pacientov pri jazierku v Horných Lefantovciach

Rozšírenie ústavu o budovu bývalého kláštora na Zobore 1953 – 1960

Významným medzníkom v existencii ústavu bol rok 1953, kedy získava na základe požiadavky MUDr. Krutého z januára toho roku od Krajského národného výboru v Nitre budovu bývalého kláštora na Zobore. Rozsiahlymi rekonštrukčnými a adaptačnými prácami bola upravená vo veľmi krátkom čase pre potreby tuberkulóznej liečebne a oficiálne otvorená 1. júla 1953.

Otvorenie budovy zoborského kláštora pre potreby tuberkulóznej liečebne v roku 1953

Bolo tu umiestnené 120-lôžkové tuberkulózne oddelenie pre mužov. Prvým primárom sa stal MUDr. Juraj Komár, ktorý už mal viacročné skúsenosti s liečbou tuberkulózy z TBC dispenzáru. Spočiatku bolo röntgenové pracovisko len provizórne vybavené, ale

v roku 1955 získava moderný röntgen a tomograf. V príručnom laboratóriu, skromne vybavenom, bolo možné vyšetřovať len moč, sedimentáciu, krvné obrázky a mikroskopicky tuberkulózne bacily. Pracovali tu traja lekáři a kvalifikované zdravotné sestry, ktoré boli zaškolené v ošetrovateľských kurzoch v Horných Lefantovciach (prebiehali v rokoch 1951-1953). Časť lôžok, vzhľadom na veľký výskyt mimoplúcnej tuberkulózy, bola vyčlenená pre chorých s urológickou tuberkulózou. Liečbu riadil a pacientov aj operoval, neskôr už na novozriadenej operačnej sále,

Operačná sála v budove bývalého kláštora na Zobore bola zriadená v roku 1957

v rokoch 1955-1957 skúsený urológ – MUDr. Štefan Griesbach. Zároveň pôsobil aj ako konziliárny a ambulantný lekár pre urologickú tuberkulózu. V čase jeho neprítomnosti ho zastupoval MUDr. Aladár Kratochvíl.

Na operačnej sále sa počas niekoľkých rokov (od roku 1961) v spolupráci s II. chirurgickou klinikou Fakultnej nemocnice v Bratislave vykonávali na Zobore pľúcne resekcie. Neskôr, po začlenení zariadenia do Podunajských Biskupíc, operačnú liečbu prevzalo a zabezpečovalo chirurgické oddelenie

v ÚTaRCH v Podunajských Biskupiciach, pod vedením tamojšieho primára MUDr. Štefana Dobrotu. V roku 1956 nesie zariadenie podľa Výročnej správy prechodne názov **Tuberkulózna liečebňa Horné Lefantovce-Zobor**. Medzi konziliárnych lekárov v tom čase okrem už vyššie spomenutých patrili pre zoborskú časť – MUDr. Anna Gregušková-stomatologička, oftalmológ MUDr. Jozef Fodor a pre obe časti ústavu – otorinolaryngológ MUDr. Štefan Janec, gynekológ MUDr. Alojz Löbb, neurológ MUDr. Dezider Zachar a dietológ MUDr. Štefan Pecho.

V roku 1957 sa liečebňa rozširuje o 50-lôžkové oddelenie detskej tuberkulózy, lokalizované v kaštieli v Trávnici, neďaleko Šurian. Týmto ďalším rozšírením sa liečebňa zapojila aj do terapie vtedy veľmi častej detskej tuberkulózy. Pre rýchly pokles počtu detskej tuberkulózy liečebňa fungovala iba štyri roky.

Prvá pojazdná rtg štítkovacia stanica na záchyt tuberkulózy v terénnych podmienkach zakúpená v roku 1957

V tom istom roku zariadenie získava aj pojazdnú rtg. štítkovacia stanicu, ktorá zabezpečovala rádiografickú depistáž (abreografiu) tuberkulózy v celom Nitrianskom kraji, ktorá postupne ustupovala do úzadia. Týmto spôsobom sa vyhľadávali ďalší tuberkulózne chorí pacienti, ktorí podstupovali následne ústavnú liečbu, a tak sa zároveň znižovalo riziko nákazy u ďalších zdravých osôb. V posledných rokoch vykonávania abreografie

poveril doc. Krutý výkonom odčítavania rtg štítkov MUDr. Štefana Petříčka (druhé

odčítavanie rtg štítkov sa vykonávalo na spádových poliklinických oddeleniach tuberkulózy a respiračných chorôb) a vedúceho rtg laboranta Dezidera Sobotu, ktorý zabezpečoval aj administratívu spojenú s týmito činnosťami. Ďalším lekárom, ktorý vykonával odčítavanie štítkov bol MUDr. Juraj Detvay.

Lokálna anestézia pred bronchografickým vyšetrením pacienta – MUDr. F. Dvořák

Súbežne s liečbou tuberkulózy sa do popredia začala viac dostávať potreba bližšej diagnostiky u pacientov, ktorí mali popri tuberkulóze aj iné pľúcne ťažkosti, resp. boli do vtedajšieho ústavu odosielení pre nejasné pľúcne nálezy. Od roku 1957 sa pre potreby diferenciálnej diagnostiky vyčlenilo na Zobore niekoľko lôžok, ktorých počet s pribúdaním pacientov s netuberkulóznymi pľúcnymi ochoreniami postupne narastal. U týchto pacientov sa okrem rtg. vyšetrení začali vykonávať i bronchoskopické a bronchografické vyšetrenia, ako aj ďalšie jednoduché laboratórne vyšetrenia, spirometrické vyšetrenia a extirpácie skalenových uzlín. Prvé bronchoskopické vyšetrenia vykonával konziliár-otorinolaryngológ MUDr. Štefan Janec, bronchografie robili ústavní lekári.

Ústav získava postupne významné postavenie a stáva sa popredným ftizeologickým pracoviskom v Nitrianskom kraji. Tomuto postaveniu zodpovedá jeho ďalší názov. Od roku 1958 je **Krajskou tuberkulóznou liečebňou Nitra - Zobor**, vedenou riaditeľom, ktorý bol už od začiatku 50-tych rokov aj krajským ftizeológom.

Zariadenie od samého začiatku sledovalo pod vedením riaditeľa MUDr. Rudolfa Krutého moderné trendy v diagnostike a liečbe. Ako v prvom zariadení v bývalom Československu sa do liečby tuberkulózy (popri dovtedy využívanej liečby pokojom – tzv. „bedrest“) pod dohľadom zdravotno-sociálnych a rehabilitačných pracovníkov zaviedla podľa presne vypracovaných plánov rehabilitácia. Na základe týchto skúseností, zhrnutých v najvýznamnejšej výskumnej rezortnej úlohe tohto obdobia „Liečebná telesná výchova a tuberkulóza pľúc“, vydalo z iniciatívy riaditeľa Krutého Povereníctvo zdravotníctva v roku 1959 „Smernice pre liečebnú rehabilitáciu tuberkulózných osôb“. Podľa nich sa táto terapeutická modalita začala v širokej miere využívať v rámci liečby tuberkulózy v celom Československu. V začiatkoch sa rehabilitácia zameriavala na liečebnú prácu. Pod vedením odborných inštruktorov mali pacienti krúžky varenia, šitia, záhradkárstva, vinohradníctva a i. Významnú úlohu v procese dlhodobej hospitalizácie na tuberkulózu zohrávala i psychologická podpora tuberkulózných pacientov. Už od počiatkov existencie sa

Riaditeľ liečebne MUDr. Rudolf Krutý

tejto neľahkej úlohy dobre zhostila prvá a dlhé roky v ústave pôsobiaci psychologička – PhDr. Marta Vrabcová-Zúrková, ktorá popri štandardnej psychologickej liečbe zaviedla i liečbu muzikoterapiou. Osobitou súčasťou rehabilitácie bolo preškoľovanie chorých s tuberkulózou. V prvej fáze sa od roku 1951 v Horných Lefantovciach preškoľovali pacientky na zdravotné sestry, neskôr už v zriadenej vysunutej triede Strednej zdravotníckej školy v Nitre. Kvalifikáciu zdravotnej sestry takto získalo 102 absolventiek. Tie, ktoré v ústave zostali, vytvorili základ neskorších kvalifikovaných sestier. Obdobne sa po zriadení mužského oddelenia na Zobore hľadali po roku 1954 vhodné formy preškoľovania pre mužov formou 4 až 11 mesačných kurzov v elektrotechnických odboroch. Osobitou kapitolou v týchto aktivitách bolo vybudovanie nových priestorov **Rehabilitačného výcvikového strediska** v roku 1965 so špeciálnymi učebňami a účelovo vybavenými dielňami. Za 18 rokov činnosti (1954-1973) získalo kvalifikáciu elektrotechnika 405 pacientov-frekventantov (viď osobitná kapitola).

Začlenenie zariadenia do Krajskej nemocnice tuberkulózy v Podunajských Biskupiciach 1960 – 1968

Po zmene organizácie štátnej správy a vytvorení nových krajov v roku 1960 sa mení aj postavenie ústavu. Stáva sa súčasťou Krajskej nemocnice tuberkulózy v Podunajských Biskupiciach. Doc. MUDr. Rudolf Krutý, CSc., poverený vedením ústavu, naďalej zastáva funkciu krajského odborníka - teraz už pre celý vtedajší Západoslovenský kraj. Keďže počet tuberkulózných pacientov bol stále pomerne vysoký, pri permanentne nedostačujúcom lôžkovom fonde boli dlhé aj čakacie lehoty na prijatie do ústavnej liečby (okolo 90-100 dní). Už v nových podmienkach začleneného zariadenia sa preto pokračovalo v intenzívnej výstavbe nových liečebných pavilónov a príslušných prevádzkových budov. Aj preto možno šesťdesiate roky z hľadiska vybudovania novej infraštruktúry ústavu považovať za jedno z najvýznamnejších období v histórii zariadenia a s tým spojený významný a extenzívny rozvoj zdravotnej starostlivosti.

V roku 1963 bol v Horných Lefantovciach vybudovaný nový 185-lôžkový liečebný pavilón a zároveň zriadený i druhý primariát (MUDr. Soňa Szalmová). V pavilóne bola umiestnená aj moderná kuchyňa, jedálne pre pacientov a zamestnancov, ako aj pracovňa. Tým sa počet lôžok v Horných Lefantovciach zvýšil na 367.

Z otvorenia nového pavilónu pre liečbu tuberkulózy v Horných Lefantovciach v roku 1963

V roku 1965 sa zmenil aj areál Zobora. Dňa 6. apríla tohto roku sa dali do prevádzky nové, moderné pavilóny. Najvýznamnejší z nich bol 116-lôžkový liečebno-rehabilitačný pavilón (slávnostné otvorenie sa uskutočnilo 29.mája 1965 za účasti povereníka zdravotníctva prof. Zvaru), ktorý poskytol priestory pre potreby

Otvorenie novej budovy Rehabilitačného výcvikového strediska na Zobore v roku 1965 za účasti predstaviteľov Povereníctva zdravotníctva SSR prof. Zvaru (vpredu), vpravo v strede riaditeľ MUDr. R. Krutý

Rehabilitačno-výcvikového strediska pre mužov, dovtedy umiestneného v budove kláštora (v dnešných priestoroch rádiologického oddelenia a CT pracoviska), ale najmä pre liečbu pacientov s tuberkulózou.

V ďalšom novopostavenom pavilóne D pribudla veľká telocvičňa s príslušnými veľkorysými priestormi pre liečebnú rehabilitáciu, v pavilóne C stravovacia prevádzka s veľkými jedálňami pre pacientov i zamestnancov a priestory pre práčovňu. Postavili sa garáže, dielne a tiež aj ďalšia bytovka. Vybudovala sa kanalizačná sieť s čističkou odpadových vôd, elektrické rozvody a trafostanica, nové cesty a parčíky so záhradnými

úpravami v areáli celého ústavu.

Týmito rozsiahlymi prístavbami sa rozšíril súčasne i lôžkový fond zoborskej časti ústavu z pôvodných 80 lôžok na vtedajších 196 lôžok.

Celkový pohľad na novopostavený pavilón Rehabilitačného výcvikového strediska v roku 1965

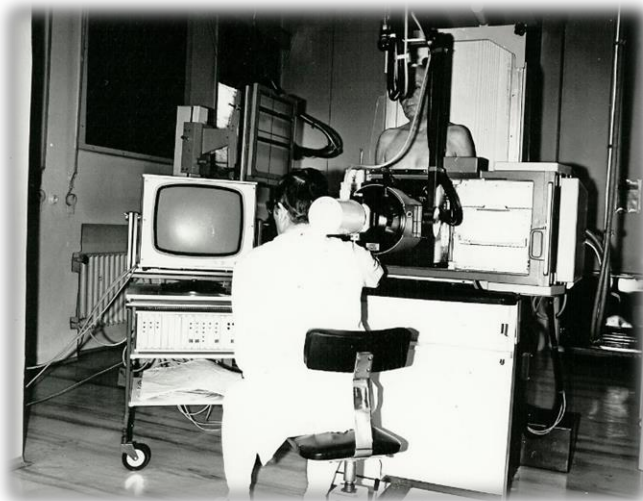
Z dôvodov zachovania hygienických noriem a požiadaviek zachovania plochy pre jednu posteľ, sa konečný stav lôžkového fondu celého ústavu musel upraviť na 520 lôžok. Touto výstavbou bola na dlhé roky ukončená hlavná etapa rozširovania zariadenia.

V oboch častiach tak do organizačnej štruktúry ústavu okrem troch lôžkových oddelení pre liečbu tuberkulózy patrili: Krajské tbc stredisko (s ambulanciami pre: konziliárnu službu pľúcnej tuberkulózy a pre diferenciálnu diagnózu pľúcnych ochorení, pre

mimoplúcnu tbc, tbc kostí a kĺbov a urogenitálneho traktu, s pojazdnou rtg. štítkovacou stanicou, úsekom pre starostlivosť o chrup chorých na tbc a terénne školské stredisko), Centrálné laboratórium Krajskej tuberkulózne liečebne, Rehabilitačné výcvikové stredisko Nitra-Zobor a Krajské kultivačné stredisko Horné Lefantovce.

Rozsiahla výstavba a preskupenie priestorov umožnili vyčleniť priestory pre rozvoj a zriadenie ďalších liečebných a diagnostických oddelení.

Rozhodnutím Povereníctva SNR pre zdravotníctvo v zmysle odst. 2, § 29 vyhlášky MZd č. 43/1966 Zb a písm. a/odst. 1, § 6, zákona SNR č. 74/66 Zb., pod č.j. Z-4318/1987-B/1 boli zriadené oddelenia vyšetrovacích zložiek pre klinickú biochémiu a hematológiu, röntgenologické oddelenie a oddelenie pre funkčnú

RTG pracovisko v novom pavilóne v Horných Lefantovciach

diagnostiku s primariátmi. V roku 1967 sa v účelovo adaptovaných priestoroch v Horných Lefantovciach zriadilo oddelenie funkčnej diagnostiky (primár MUDr. Jozef Biza), na Zobore sa adaptovali priestory bývalého refektára, slúžiaceho donedávna ako jedáleň pre zamestnancov, pre potreby oddelenia klinickej biochémie a hematológie (prim. MUDr. František Dvořák). Na oboch prevádzkach zariadenia, v Horných Lefantovciach i na Zobore, sa zriadili pracoviská röntgenologického oddelenia.

Z pôvodného kultivačného strediska v Horných Lefantovciach vzniklo oddelenie diagnostiky a kultivácie mykobaktérií (prim. MUDr. František Matula), ktoré v tom čase, ale aj počas nasledujúcich desaťročí, vykonávalo najväčší počet vyšetrení na Slovensku. Veľmi vysokú úroveň malo naďalej poskytovanie rehabilitačnej starostlivosti hospitalizovaným pacientom, ktorá sa poskytovala od roku 1965 v účelovo vybudovanom pavilóne D s telocvičňou.

Pôvodný rehabilitačný pavilón D s telocvičňou

K poliklinickým oddeleniam pribudlo v tomto roku oddelenie pre gynekologickú tuberkulózu.

Prvé významnejšie úspechy v boji proti tuberkulóze boli badateľné už koncom šesťdesiatych rokov (k čomu významne prispelo aj 15 612 liečených pacientov s tuberkulózou za prvých dvadsať rokov existencie ústavu), čo sa prejavilo vo významnom poklese incidencie tuberkulózy na Slovensku na 103 prípadov/100

tisíc obyvateľov v roku 1965, ako i v znížení potreby lôžkových kapacít pre liečbu tuberkulózy. Vytvoril sa tak priestor na diagnostiku a liečbu iných pľúcnych ochorení netuberkulózneho charakteru, ktoré sa začali v tomto období stávať čoraz väčším problémom (významný vzostup alergických ochorení dýchacích ciest, hlavne bronchiálnej astmy, ale i nádorových ochorení dýchacích ciest). V rámci bývalého Československa sa formálne už v roku 1965 kreoval odbor Tuberkulóza a respiračné choroby a 21. apríla 1966 bola kolégiom ministra zdravotníctva schválená „Konceptia odboru tuberkulózy a respiračných chorôb“. Tento dokument naštartoval impulzy pre rozvoj zdravotnej starostlivosti v odbore respiračných chorôb aj pre vtedajší ústav, čím sa tento zaradil medzi popredné pracoviská v rámci bývalého Československa.

V nadväznosti na priaznivý vývoj chorobnosti na tuberkulózu v 70-tych rokoch 20. storočia a nižšiu potrebu lôžkového fondu sa v širšom okolí ústavu odohrali prvé

významné pohyby v počte lôžok v okolitých všeobecných nemocniciach, v ktorých prebiehali pre vznik nových medicínskych odborov reprofilizácie lôžkových fondov pľúcnych oddelení na iné, nové potreby (v období 1970 – 1980 takto boli reprofilizované pľúcne oddelenia v nemocnici v Nitre v r.1973, v Topoľčanoch a v Zlatých Moravciach v r.1980), čím sa poskytovanie zdravotníckych služieb začalo čoraz viac centralizovať do nášho vtedajšieho zariadenia.

Tieto zmeny, ktoré prebiehali v dlhšom časovom období, sa premietali i do zmeny názvu zariadenia nielen v nadväznosti na štátoprávne administratívne zmeny, ale i v nadväznosti na zmeny koncepcie – spojenie tuberkulózy a respiračných chorôb pod jeden medicínsky odbor.

Zariadenie v rokoch 1969 – 1976 a zmeny vyplývajúce z nového štátoprávneho usporiadania a zavedenia koncepcie nového odboru tuberkulóza a respiračné choroby

Krajská tuberkulózná liečebňa Nitra-Zobor (od roku 1960 začlenená po novej územnej organizácii štátu do Krajskej nemocnice tuberkulózy a chorôb pľúcnych v Podunajských Biskupiciach), tak v rokoch 1969-1971 prechodne po federatívnom usporiadaní ČSSR a zrušení krajov nesie názov **Liečebňa tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra-Zobor**, a bola priamo spravovaná v tom čase kreovaným Ministerstvom zdravotníctva SSR. V roku 1971 je však opätovne začlenená do Podunajských Biskupíc a pôvodný názov „krajská“ sa opäť, až do roku 1973 objavuje v jej oficiálnom názve.

Novou organizačnou štruktúrou Ústavu tuberkulózy a respiračných chorôb v Bratislave-Podunajských Biskupiciach zariadenie od roku 1973 znova nesie názov **Liečebňa tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra-Zobor**, čo bolo už opäť formálne v súlade s koncepciou jednotného medicínskeho odboru tuberkulóza a respiračné choroby. Zároveň odrážalo i meniacu sa situáciu, keďže zlepšovanie epidemiologickej situácie na tuberkulózu pokračovalo i začiatkom sedemdesiatych rokov 20.storočia a súčasne významne narastal počet závažných netuberkulózných ochorení dýchacích ciest v populácii (hlavne nádorové ochorenia dýchacích ciest, respiračné alergózy a chronické obštrukčné choroby pľúc).

Kým v roku 1972 bolo prepustených 1352 pacientov s pľúcnou a mimo pľúcnou tuberkulózou a 471 pacientov s netuberkulóznymi ochoreniami pľúc, v roku 1974 sa tento pomer takmer vyrovnal – bolo prepustených 1246 pacientov s tuberkulózou všetkých foriem a 1235 pacientov s netuberkulóznymi ochoreniami pľúc.

Významne k tomu prispeli i nové postupy v liečbe tuberkulózy, najmä zavedenie účinných liekov (rifampicín, ethambutol). V spolupráci s WHO bol ústav začiatkom 70-tych rokov zapojený do medzinárodnej II.chemoterapeutickej kooperatívnej štúdie intermitentnej liečby tuberkulózy, ktorá možnosťami podávania antituberkulotík dvakrát do týždňa – intermitentný režim liečby (namiesto dennej liečby) mala popri účinnosti i svoj významný ekonomický aspekt. Boli sme prvým ústavom na Slovensku, v ktorom sa vo veľkom rozsahu začal aplikovať práve takýto, intermitentný liečebný režim tuberkulózy.

Pri znižovaní počtu tuberkulózných chorých sa tak uvoľňujú kapacity zariadenia, v tomto období sa začínajú postupne rozvíjať nové diagnostické a liečebné metódy pri starostlivosti o netuberkulózne chorých pacientov. Zároveň sa zvyšoval podiel ležiacich pacientov, čo kládlo vyššie nároky najmä na oddelenia spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek, ako aj vtedajšej stravovacej

prevádzky. V roku 1975 sa otvorilo detašované pracovisko oddelenie funkčnej diagnostiky aj na Zobore, čím sa znížil počet prevozov narastajúceho počtu pacientov s nešpecifickými ochoreniami pľúc do Horných Lefantoviec

V zariadení v tomto čase prebiehala rozsiahla výskumná úloha – dispenzarizácia chronických bronchitíd v Západoslovenskom kraji - ako v jedinom kraji v rámci ČSSR (bližšie viď v kapitole výskumné úlohy).

Tento výskum tiež ovplyvnil novelizáciu smerníc Ministerstva zdravotníctva Českej a Slovenskej socialistickej republiky o dispenzárnej starostlivosti a jednotnej klasifikácii tuberkulózy v medicínskom odbore tuberkulóza a respiračné choroby a zohľadňoval už i dispenzárnú starostlivosť o nešpecifické pľúcne choroby.

Obdobie Odborného liečebného ústavu tuberkulózy a respiračných chorôb 1976 – 1993 ako súčasti Ústavu TaRCH v Podunajských Biskupiciach

V roku 1976 bolo zariadenie novým organizačným poriadkom Ústavu tuberkulózy a respiračných chorôb (dovtedy Krajskej nemocnice tuberkulózy s poliklinikou) v Podunajských Biskupiciach preklasifikované podľa novej Koncepcie odboru tuberkulóza a respiračné choroby na **Odborný liečebný ústav tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra-Zobor**, ktorý mal vymedzenú spádovú oblasť pre poskytovanie liečebno-preventívnej starostlivosti chorým na tuberkulózu a respiračné choroby v značnej časti bývalého západoslovenského kraja pre vtedajšie okresy Galanta, Levice, Nitra, Nové Zámky, Topoľčany (cca 700 tisíc obyvateľov) na úrovni nemocníc s poliklinikou I. a II. typu a vyšších služieb na úrovni NsP III. (najvyššieho) typu.

Členenie OLÚ TaRCH bolo nasledovné:

Časť ambulatná:

- 1- ambulancia s konziliárnou službou pre pľúcnu tbc,
- 2- ambulancia s konziliárnou službou pre nešpecifické respiračné choroby,
- 3- ambulancia pre tbc kostí a kĺbov s konziliárnou službou,
- 4- ambulancia pre tbc urologickú s konziliárnou službou,
- 5- ambulancia pre tbc gynekologickú s konziliárnou službou,
- 6- ambulancia pre tbc kože s konziliárnou službou,
- 7- ambulancia krčná s konziliárnou službou,
- 8- ambulancia alergologická,
- 9- ambulancie stomatologické s pracoviskom na Zobore a v Lefantovciach.

Časť liečebná:

1. – Oddelenie tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra-Zobor I.,
 - a) s jednotkou intenzívnej starostlivosti a pre vážne pridružené choroby k tuberkulóze (diabetes, vredová choroba),
 - b) s lôžkovou jednotkou pre mimoplúcnu tuberkulózu.
2. – Oddelenie tuberkulózy a respiračných chorôb Lefantovce II.
3. - Oddelenie tuberkulózy a respiračných chorôb Lefantovce III.

Časť spoločných diagnostických a liečebných zariadení:

1. Odd. funkčnej diagnostiky kardiopulmonálneho ústrojenstva v Lefantovciach s vysunutým pracoviskom v Nitre na Zobore,
2. Oddelenie rádiodiagnostiky:
 - a) centrálny röntgen v Nitre na Zobore,
 - b) vysunuté pracovisko v Lefantovciach,
 - c) úsek pre rádiografickú rádiodiagnostiku.

3. Oddelenie klinickej biochémie v Nitre na Zobore, s vysunutým pracoviskom v Lefantovciach:
 - a) úsek rutinnej prevádzky a kontroly,
 - b) úsek špeciálnych metód,
 - c) úsek technický,
 - d) úsek vývojovo-výskumný,
 - e) špeciálny úsek pre hematológiu a transfúziu službu.
4. *Oddelenie pre diagnostiku mykobaktérií tuberkulózy a pre nešpecifickú bakteriológiu, serológiu a mykológiu:*
 - a) úsek nemocničnej diagnostiky,
 - b) úsek terénnej diagnostiky,
 - c) úsek patologicko-anatomický,
 - d) laboratórium pokusných zvierat.
5. *Oddelenie fyziatricko-rehabilitačné:*
 - a) úsek liečebného telocviku,
 - b) úsek fyzikálnej terapie,
 - c) úsek inhalačnej terapie,
 - d) úsek liečby prácou,
 - e) úsek klinickej psychológie.

Toto obdobie možno charakterizovať ako obdobie postupného rozvoja zdravotnej starostlivosti o nešpecifické (netuberkulózne) choroby pľúc (vrátane pneumoonkológie a rozvíjajúcej sa intenzívnej starostlivosti o pacientov s pľúcnyimi chorobami), čo prinieslo i nové impulzy tak v diferenciálnej diagnostike, ako i v liečbe iných pridružených, najmä interných ochorení (kardiovaskulárnych ochorení, diabetu mellitu, ochorení tráviaceho traktu, a i.).

V liečbe aj diagnostike sa v ústave naďalej využívali a rozvíjali moderné postupy. Niekedy k tomu bola nutná spolupráca s rôznymi inými pracoviskami.

Niekoľko rokov (od r.1975) sme úzko spolupracovali pri indikácii cytostatickej liečby s Ústavom klinickej onkológie v Bratislave na výskumnej úlohe v rámci krajín RVHP „Klinické skúšanie nových cytostatík“. Postupne sa spolupracovalo aj s ďalšími pracoviskami a oddeleniami, napríklad Oddelením nukleárnej medicíny, viacerými CT pracoviskami a inými.

Ústav v tomto období naďalej poskytoval aj ambulantnú činnosť. Na prácu v teréne, ktorú vykonávalo oddelenie diagnostiky a kultivácie mykobaktérií, činnosti pojazdného štítkovača (počas niekoľkých rokov dvoch štítkovačov) pôsobiacich pre celý západoslovenský kraj, vykonávali činnosť konziliárne ambulancie pre urologickú tuberkulózu, pre kostno-zhybovú tuberkulózu a neskôr aj ambulancia pre gynekologickú tuberkulózu (zriadené ešte v koncom päťdesiatych, resp. začiatkom šesťdesiatych rokov). Pri výraznom poklese výskytu týchto foriem tuberkulózy bola postupne ich činnosť utlmovaná a od roku 1986 boli postupne zrušené. Pre ich činnosť postačovalo pokračovanie len v Podunajských Biskupiciach.

K alergologickej ambulancii, zriadenej v roku 1975, (pracoval v nej MUDr. Juraj Detvay ako prvý kvalifikovaný imunoalergológ v ústave) pribudli v osemdesiatych rokoch ďalšie dve. V roku 1986 bola zriadená aj ambulancia v odbore tuberkulóza a respiračné choroby (s úväzkom lekára na Zobore a s úväzkami lekárov i v Lefantovciach). Významné rozšírenie ambulantnej zložky nastalo po roku 1993. Akceptáciou návrhu vtedajšieho námestníka liečebno-preventívnej starostlivosti MUDr. Štefana Petříčka, MPH., sa z Nemocnice s poliklinikou v Nitre (po nútenom odovzdaní budovy tzv. Červeného kríža) do zariadenia realizoval delimitačný presun ďalších troch ambulancií v odbore tuberkulóza a respiračné choroby, čo dalo vznik Poliklinickému oddeleniu tuberkulózy

a respiračných chorôb. Ďalšími dvoma ambulanciami boli ku koncu roku 1993 aj dve závodné ambulancie – po jednej v každej časti ústavu.

Oddelenie funkčnej diagnostiky na Zobore sa vybavilo novým prístrojom Bodytest fy Jäger a umožnilo to zaviesť vyšetovanie ventilácie s otvoreným systémom, vyšetovanie pomocou pletyzmografickej kabíny a meranie viskóznej práce dýchania.

V 80. rokoch sa novými prístrojmi vybavili aj ďalšie vyšetovacie zložky – prvý fibrobronchoskop (po dlhej ére rigidnej bronchoskopie realizovanej predovšetkým otorinolaryngologickými konziliármi, z nich možno spomenúť najmä prim. MUDr. Jána Droppu) sa zakúpil v roku 1982. V roku 1986 bolo vytvorené samostatné endoskopické oddelenie (primár MUDr. Nikola Iliev). V roku 1988 sa zakúpili dva nové sonografické diagnostické prístroje pre zoborskú i lefantovskú prevádzku od roku 1986 zriadeného primariátu rádiologického oddelenia (primár MUDr. Alexander Szalma).

So zmenou skladby pacientov sa postupne skracuje ošetrovacia doba, ktorá v prípade liečby tuberkulózy trvala i niekoľko mesiacov (ojedinele i niekoľko rokov) a stúpa počet hospitalizovaných s čoraz komplikovanejšími poruchami zdravotného stavu. Riadenie veľkých, až 180- lôžkových oddelení sa stáva náročné.

Od roku 1988 sa z pôvodných troch lôžkových oddelení tuberkulózy a respiračných chorôb pre lepšie a operatívnejšie riadenie vytvorilo päť lôžkových oddelení tuberkulózy a respiračných chorôb (dve na Zobore a tri v Horných Lefantovciach), ktoré sa už začali vnútorne profilovať – niektoré viac na nešpecifické pľúcne ochorenia a pneumoalergózy, iné na pľúcne nádorové ochorenia.

Primármi lôžkových oddelení boli v tomto období na Zobore - MUDr. Soňa Szalmová, MUDr. Mária Letková a v Horných Lefantovciach – MUDr. Jozef Biza, MUDr. Helena Kuzmová a MUDr. Magdaléna Arpášová.

Na Zobore sa v máji 1992 (po odchode kožného oddelenia po dvoch rokoch späť do nitrianskej nemocnice) zriaďuje ďalšie oddelenie zamerané pneumogeriatricky, vedené primárom s atestáciou z geriatrickej (primár MUDr. Štefan Petříček, MPH.). Takto sa medzi medicínske odbory v lôžkovej starostlivosti ústavu po prvýkrát zaraďuje i geriatrickej, obdobne ako vo vtedajšom materskom zariadení v Podunajských Biskupiciach. Svoju úlohu zohrala v tom čase prebiehajúca dekompozícia Okresného ústavu národného zdravia v Nitre, v ktorom bolo geriatrické oddelenie dislokované v budove bývalej zoborskej vinárne „Trojka“. Túto budovu dostala do užívania novovznikajúca Národná zdravotná poisťovňa a starostlivosť o gerontov prevzal ústav na Zobore i v Lefantovciach (tak je to i dodnes), podobne ako sa to udialo i v materskom Ústave TaRCH v Podunajských Biskupiciach už koncom 80. rokov).

Od júla 1992, v zmysle Zásad na zriaďovanie a prevádzkovanie nemocničných lekární č. 2254/1991 – A zo dňa 25.6. 1991 sa delimitáciou z Lekárskej služby OÚNZ Nitra pôvodná výdajňa liekov, jestvujúca od roku 1971 (a od roku 1979 v novopostavenom pavilóne E), stáva súčasťou ústavu ako samostatná lekáreň, slúžiaca výlučne pre potreby zabezpečovania liekov a zdravotníckych pomôcok pre lôžkové oddelenia a spoločné vyšetovacie a liečebné zložky. Prvou vedúcou lekárníčkou v novozriadenej lekární bola v tomto období PhMr. Ružena Olasová, ktorá bola i dovtedy zodpovedným lekárnikom Lekárskej služby OÚNZ na vysunutej výdajni liekov na Zobore.

V rokoch 1985 – 1993 bol vedením ústavu ako začleneného zariadenia poverený prim. MUDr. František Dvořák, ktorý následne – po odčlenení – vykonával

funkciu riaditeľa Odborného liečebného ústavu tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra-Zobor od 1. 1. 1994 do 30.6.1994.

„Materské“ zariadenie síce o niekoľko rokov oprávnené získalo štatút Národného ústavu TaRCH, neskôr však boli jeho zdravotnícke organizačné jednotky v značne redukovanej podobe delimitované do vtedajšej FN Bratislava-Ružinov a štatút Národného ústavu prevzalo zariadenie odboru TaRCH vo Vyšných Hágoch.

V Lefantovciach sa po zrušení geriatrického oddelenia NsP v Nitre v roku 1992 reprofilizovalo 20 postelí na geriatrické lôžka. V tomto období, vychádzajúc z novej situácie v zdravotníctve, bol znížený stav postelí na 444. Touto redukciou sa zvýšil komfort na izbách pacientov .

Osobitne treba pripomenúť rast a rozvoj lekárskej aj patientskej knižnice, existujúcej od začiatku vtedajšieho ústavu. Prvou pracovníčkou knižnice bola p. Rozália Krutá, v súčasnosti je knihovníčkou p. Dana Zurková. V rámci vytvárania a postupného rozširovania vhodných priestorov bolo možné umiestniť tisícky kníh, časopisov a neskôr aj elektronických nosičov informácií.

V roku 1990 sa priestory, kde kedysi mali misionári kaplnku a kde bola neskôr kinosála pre pacientov, vrátili pôvodnému účelu. Biskupský úrad v Nitre ich v nasledujúcich rokoch postupne dôstojne zariadil a zabezpečuje v nej bohoslužby pre pacientov. Kaplnka bola zriadená aj v Lefantovciach.

Ústav mal tesný kontakt s Inštitútom pre vzdelávanie lekárov a farmaceutov v Bratislave, ale najmä s Ústavom pre doškoľovanie SZP. Viacerí lekári i sestry z ústavu tu prednášali a v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch sa na Zobore uskutočnilo viacero celoštátnych sústreďení pre riadiacich pracovníkov SZP v pneumológii a ftizeológii.

Obdobie samostatného právneho subjektu od 1. 1. 1994

V deväťdesiatych rokoch sa po otvorení Slovenska svetu otvorili nové možnosti rozvoja medicíny a zdravotníctva, z vyspelejšieho západného sveta sa začali čoraz viac presadzovať nové diagnostické a liečebné postupy, otvoril sa trh pre dovtedy nedostupné lieky, zlepšila sa dostupnosť k novým zdravotníckym technológiám. Významnou zmenou roku 1993 bolo zavedenie systému zdravotného poisťovníctva, pôvodne pod hlavičkou Národnej zdravotnej poisťovne, neskôr Všeobecnej zdravotnej poisťovne. Táto zmena bola jedným z podnetov pre opätovné získanie právnej subjektivity ústavu, čo sa stalo od 1.1.1994 bez zmeny názvu zariadenia. O myšlienku osamostatnenia zariadenia z dovtedajšej pozície začleneného zariadenia sa významnou mierou zaslúžil vtedajší námestník pre preventívno-liečebnú starostlivosť MUDr. Štefan Petříček, MPH. Po príslušných náročných administratívnych úkonoch ústav znova získava právnu subjektivitu a na jeho čele opäť stojí riaditeľ.

Do 30.6.1994 bol funkciou riaditeľa poverený primár MUDr. František Dvořák.

Po zmene celkovej klímy v zdravotníctve sa po menovaní nového riaditeľa MUDr. Štefana Petříčka, MPH. Ministerstvom zdravotníctva SR od 1.júla 1994, začal ešte intenzívnejší rozvoj zariadenia, už ako samostatného právneho subjektu.

Podľa novej zriaďovacej listiny jeho *de novo* koncipovaného a MZ SR schváleného Predmetu činnosti bolo:

„Poskytovanie ambulantnej a ústavnej liečebno-preventívnej starostlivosti pacientom s tuberkulózou a respiračnými ochoreniami dýchacieho ústrojenstva, ako aj podieľanie sa na liečebno-preventívnej starostlivosti v odbore klinickej onkológie,

geriatrie a gerontológie, vnútorného lekárstva a ďalších medicínskych odborov súvisiacich s problematikou pľúcnych chorôb a tuberkulózy“.

Takto koncipovaný Predmet činnosti poskytoval podstatne širšie možnosti rozvoja zdravotníckej starostlivosti ústavu o jeho pacientov, než to bolo predtým.

Nový právny subjekt dostal do vienka aj novú víziu, uverejnenú – predpokladajúc skoré osamostatnenie sa – v materiáli vydanom v r. 1993 pri príležitosti 45. výročia existencie.

45. výročie

**Odborného liečebného ústavu
tuberkulózy a respiračných chorôb
NITRA - ZOBOR**

V budúcnosti chce ústav slúžiť zdravotným potrebám obyvateľov predovšetkým, ale nie výlučne, nitrianskeho regiónu. Chce poskytovať komplexnú a špecializovanú zdravotnícku starostlivosť o chorých s nešpecifickými ochoreniami dýchacieho systému (ale i TBC), s dôrazom na imunopatologické stavy a nádorové ochorenia. Chce poskytovať vysokú úroveň ošetrovateľskej starostlivosti, vysokoetický prístup k pacientom. Chce zvýšiť kvalitu a rozsah poskytovania zdravotníckej starostlivosti chorým gerontom. Chce vo väčšej miere uplatňovať preventívne programy, zintenzívniť ambulantnú činnosť, intra- a extramurálnu následnú starostlivosť a prehĺbiť vedecko - výskumnú činnosť. Želá si, aby sa mu podarilo výsledkami svojho snaženia dosiahnuť spokojnosť chorých i vlastných zamestnancov. A konečne, aj v konkurenčnom zázemí, ponúka ostatným zdravotníckym zariadeniam kolegiálnu spoluprácu v duchu zásady:

"SALUS AEGROTI SUPREMA LEX!"

Detail z trojskladačky vydanej pri príležitosti 45. výročia ústavu uverejňujúci text vízie ústavu

Ihneď po odčlenení bolo potrebné udržať a rozvíjať všetky existujúce funkcie a zdroje ústavu, ale najmä budovať a rozvíjať tie, ktoré dovtedy neboli nevyhnutne potrebné, alebo neboli dostatočne využívané. Dialo sa tak v nestabilnom vonkajšom systéme reformy a transformácie zdravotníctva a budovania novovzniknutého, samostatného štátu. Ústav sa pritom snažil svojimi funkciami, svojou štruktúrou a využívaním všetkých vnútorných aj vonkajších zdrojov maximálne prispôbiť meniacim sa zdravotným potrebám obyvateľstva.

Po júli 1994 sa významne zmenila organizačná štruktúra vtedajšieho ústavu najmä v lôžkovej zložke a tvorili ju:

Lôžkové oddelenia:

- **tuberkulózy a respiračných chorôb**
- I.odd. Zobor – prim. MUDr. Mária Letková,
- II.odd. Zobor – prim. MUDr. Soňa Szalmová,
- III.odd. H.Lefantovce – prim. MUDr. Jozef Biza,
- IV.odd. H.Lefantovce – prim. MUDr. Magdaléna Palicová,
- **klinickej onkológie**
- I.odd.Zobor – prim. MUDr. Peter Beržinec,
- II.odd. H.Lefantovce – prim. MUDr. Magdaléna Arpášová,
- **geriatrie**
- I.odd. Zobor – prim. MUDr. Jozef Weber,
- II.odd. H. Lefantovce – prim. MUDr. Marián Štefeček.

Oddelenia spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek:

- odd. klinickej biochémie – prim. MUDr. František Dvořák,
- odd. rádiodiagnostické – prim. MUDr. Alexander Szalma,
- odd. funkčnej diagnostiky – prim. MUDr. Bohumil Matula,
- odd. fyziatrcko-rehabilitačné – prim. MUDr. Anna Bajcárová,

- odd. endoskopické – prim. MUDr. Nikola Iliev,
- odd. pre diagnostiku a typizáciu mykobaktérií – prim. MUDr. František Matula.

Ambulantná zložka:

- štyri ambulancie v odbore TaRCH,
- dve ambulancie lekárskej imunológie,
- amb. klinickej onkológie,
- amb.funkčnej diagnostiky,
- amb. fyziatrcko-rehabilitačná,
- amb. klinickej biochémie pre poruchy metabolizmu,
- amb. Policajného zboru MV SR,
- dve ambulancie závodné.

Ústavná lekáreň.

Rozsiahle organizačné zmeny si nárokmi na nové priestory vyžiadali i pokles lôžkového fondu na 444 postelí.

Na základe potrieb pacientov sa v druhej polovici deväťdesiatych rokov vytvorili úseky komplikácií diabetu pri geriatrickom oddelení Zobor a IV. oddelení TaRCH v Horných Lefantovciach (ordinár MUDr. Pavol Demeš), pri oboch oddeleniach sa od roku 1997 vyčlenili lôžka pre úsek intenzívnej starostlivosti. Ordinárom sa stal MUDr. Ľudovít Bajcár. Z hľadiska lepšej organizácie práce sa potom tento úsek intenzívnej starostlivosti rozvíjal výraznejšie v časti Zobor. Naopak, úsek komplikácií diabetu sa významnejšie rozvinul v lefantovskej časti ústavu, kde začala pôsobiť v prenajatých priestoroch aj neštátna neuroangiopatická ambulancia pod vedením cievneho chirurga MUDr. Ľubomíra Jarábka.

V ústave sa v tomto období dokončovali v rámci celoštátneho výskumu viaceré výskumné úlohy, ktoré boli začaté ešte pred rokom 1990, pričom sa čoraz viac do nich zapájali i mladší lekári zariadenia v rámci ich vedeckej prípravy. Začiatkom deväťdesiatych rokov vedeckú hodnotu kandidáta lekárskeho vied obhájil MUDr. Ján Plutinský a po roku 1995 ju úspešne obhájili aj MUDr. Peter Beržinec a MUDr. Daniel Magula. Ich vedecko-odborný potenciál priťahoval do zariadenia čoraz viac sponzorov klinických skúšaní liekov, s rastúcim počtom ponúk na tieto klinické skúšania. V tejto dobe legislatíva už obligatórne požadovala schvaľovanie klinických skúšaní lokálnymi etickými komisiami. Vo vtedajšom ústave bola *Etická komisia* menovaná riaditeľom zariadenia 1. novembra 1994, čo umožnilo zariadeniu hneď od začiatku zachytiť nové trendy v medzinárodných výskumných projektoch. To prinášalo veľké benefity nielen pre pacientov, ktorí veľa krát mohli byť liečení dovtedy ešte nedostupnými inovatívnymi liekmi, ale i pre zariadenie, ktoré takýmto spôsobom rýchlo zachytilo medicínsky pokrok vo svetovom meradle. Jedným z dôsledkov bol v tomto čase aj enormný nárast počtu prednášok a publikovaných prác nielen na domácich, ale i zahraničných vedeckých fórach (bližšie v kapitole vzdelávanie, výskumná činnosť a publikované práce). Prvým predsedom *Etickej komisie* bol menovaný MUDr. Daniel Magula.

V ambulantnej zložke boli po roku 1994 pri spoločných vyšetrovacích a liečebných zložkách vytvorené nové ambulancie: funkčnej diagnostiky-interná, fyziatrcko-rehabilitačná, ambulancia klinickej biochémie pre poruchy metabolizmu.

V ambulantnej zložke pribudla ambulancia klinickej onkológie (s miestnosťou dennej aplikácie chemoterapie), špecializovaná ambulancia pre intersticiálne pľúcne ochorenia, ako v poradí štvrtá ambulancia v odbore tuberkulóza a respiračné choroby. Naopak, procesom privatizácie ambulancií prebiehajúcim v deväťdesiatych rokoch sa do neštátnej sféry presunulo 1,88 lekárskeho úväzku lekárskej imunológie a alergológie, sprevádzané i odchodom dvoch lekárov-immunoalergológov.

Pre významné rozšírenie ambulantnej zložky a nárast počtu ambulantných pacientov (v roku 1996 už viac ako 42 tisíc) bola v prenajatých priestoroch

nemocnice pavilónu E (v tom čase legislatíva umožňovala zriadiť verejnú lekárňu iba lekárnikom ako fyzickým osobám, nie právnickým osobám) od roku 1996 zriadená lekárňu pre verejnosť (Lekárňu pod Svoradovou jaskyňou) s možnosťou výberu predpísaných liekov a zdravotníckych pomôcok na recept, lebo nemocničná lekárňu už výdaje liekov na recept nemohla realizovať.

Po odchode primára MUDr. Alexandra Szalmu do dôchodku v roku 1996 a po nástupe nového primára Rádiologického oddelenia MUDr. Karola Bittera, CSc. bolo pri tomto oddelení od roku 1997 vytvorené nové pracovisko osteodenzitometrickej diagnostiky porúch kostného metabolizmu.

K vylepšeniu možnosti diagnostiky a terapie pleurálneho syndrómu bolo po opätovnom získaní MUDr. Jána Plutinského, CSc. z Kvetnice vytvorené torakoskopické pracovisko. Po odchode primárky MUDr. Sone Szalmovej do starobného dôchodku bol MUDr. Ján Plutinský, CSc. menovaný za primára II. oddelenia TaRCH na Zobore.

Pravidelne sa vyhodnocovali vlastné štatistické údaje, týkajúce sa rôznych parametrov zdravotníckej a ekonomickej účinnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti a porovnávali sa s dostupnými údajmi z ÚZIŠ-u, Národného registra tuberkulózy, Národného registra chronických pľúcnych ochorení, Národného registra onkologických ochorení a z ďalších databáz.

Okrem vnútroústavných väzieb a väzieb na odborné spoločnosti a okolité zdravotnícke zariadenia, bolo po získaní právnej subjektivity potrebné vytvoriť a rozvinúť väzby na príslušné inštitúcie mestskej samosprávy, verejnej a štátnej správy, príslušné zdravotné poisťovne a ďalšie inštitúcie a orgány. Kvalitatívne vyššiu úroveň partnerských vzťahov - po stránke vecnej i formálnej - sa podarilo dosiahnuť aj s Biskupským úradom v Nitre.

Zariadenie sa aktívne zapájalo aj do komunitných aktivít, akými boli napr. opakované edukačné aktivity v onkológii (cieľovou skupinou boli žiaci základných škôl), vo výžive a v stravovaní, ale napr. aj participácia našich dobrovoľníkov na zdravotníckom zabezpečení návštevy Svätého otca Jána Pavla II. v Nitre v júni 1995. Tieto komunitné aktivity ocenil aj primátor mesta Nitry svojou „Cenou primátora“ a to najprv zariadeniu ako takému (1994) a neskôr aj MUDr. Štefanovi Petříčkovi, MPH (1998), vtedajšiemu riaditeľovi. Svoj ďakovný list poslal aj predseda Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Ústav ako celok bol v roku 1995 medzi prvými 21 zdravotníckymi zariadeniami certifikovanými ŠÚKL-om na skúšanie a posudzovanie zdravotníckych pomôcok a potrieb medzi prvými zdravotníckymi zariadeniami zaradenými v roku 1995 do Myjavského modelu ekonomizácie zdravotníckych zariadení, do Projektu 3 PHARE/EÚ a bol jedným z piatich pilotných zdravotníckych zariadení v SR zapojených od roku 1996 do projektu "Akreditácia nemocníc". Vo veľkej miere tieto aktivity inicioval a realizoval riaditeľ zariadenia MUDr. Štefan Petříček, MPH., ktorý bol niekoľko rokov aj koordinátorom Projektu Phare 3/EÚ na celoslovenskej úrovni. Ústav naďalej úzko spolupracoval s nitrianskou nemocnicou. Primári a iní špičkoví odborníci nemocnice poskytovali odborné konziliárne služby aj mimo nášho Ústavu a vice versa. V tom čase 17-20 % všetkých hospitalizovaných pacientov tvorili každoročne obyvatelia mesta Nitry a približne 50% obyvatelia Nitrianskeho kraja. Ústav tak písal aj osobitnú kapitolu dejín nitrianskeho zdravotníctva. Zmeneným funkciám a novej štruktúre Ústavu bolo potrebné prispôbiť aj priestorové riešenia. Vo využití existujúcich priestorov sa súčasne hľadal zdroj doplnkových príjmov.

Na Geriatrickom oddelení Zobor sa v bývalej miestnosti presťahovanej patientskej knižnice vytvorila priestorná rehabilitačná miestnosť s najmodernejším

vybavením prístrojmi i pomôckami pre vertikalizáciu, nácvik chôdze, nácvik aktivít denného života, elektroliečbu a podobne, slúžiaca pacientom tohto oddelenia.

V roku 1997 prebrala funkciu vedúceho nemocničného lekárnik RNDr. Helena Garlíková.

V nadväznosti na Záväzné opatrenie Ministerstva zdravotníctva SR o zabezpečení liečebnej výživy chorých č. A-1685/1998 zo dňa 22.7.1998 sa z pôvodnej stravovacej prevádzky v zmysle usmernenia od 1.9.1998 novokonštituovalo Oddelenie liečebnej výživy a stravovania, s presunom podriadenosti námestníkovi pre preventívno-liečebnú starostlivosť a rozšírilo tak počet oddelení spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek. Vedúcou diétnou sestrou sa stala Daniela Vojteková, odborný lekársky dohľad vykonával lekár so špecializáciou v odbore diabetológia

V druhej polovici deväťdesiatych rokov získava kvalitatívne novú dimenziu ošetrovateľstvo, ktoré sa mohlo pri uvádzaní ošetrovateľského procesu dennej praxe opierať o novovytvorenú Konceptiu ošetrovateľstva, ako i personálne miesto funkcie námestníčky pre ošetrovateľstvo. Prvou námestníčkou pre ošetrovateľstvo sa v roku 1995 stala PhDr. Melanie Beťková-Paseková, od roku 1997 túto funkciu prevzala Mgr. Margita Šimorová.

Všetky tieto zmeny v zdravotnej časti dali mohutné impulzy ďalšiemu prudkému rozvoju zdravotníckeho zariadenia, poskytovaniu nielen základných, ale najmä vysokošpecializovaných služieb vo všetkých zložkách – lôžkovej, diagnostickej i ambulantnej, idúcich ruka v ruke so vzostupom kvalifikačnej úrovne zdravotníckych pracovníkov, kolektívneho know-how organizácie, ktoré sa čoraz viac začalo prejavovať v náraste počtu aktívnych prezentácií na domácich i zahraničných odborných podujatiach, v organizovaní odborných podujatí celoslovenského (a do roku 1993 ojedinele aj česko-slovenského) významu, ktoré v značnej miere priťahovali odbornú verejnosť. Zdravotnícke zariadenie tak koncom deväťdesiatych rokov dosiahlo taký stupeň organizovanosti, špecializácie a funkčnosti, že de facto už napĺňalo kritériá nemocnice porovnateľnej v špecializovaných činnostiach s fakultnými nemocnicami.

Tieto zmeny sa prejavili i formálnym zaradením zariadenia v zmysle vtedajšej legislatívy medzi vysokošpecializované odborné ústavy, keďže kategóriu špecializovaných nemocníc vtedajšia legislatíva ešte nerozpoznávala. V decembri 1998 sa zmenilo postavenie i názov zariadenia na „**Vysokošpecializovaný odborný ústav tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra-Zobor**“ a poskytovanie vysokošpecializovanej ústavnej zdravotnej starostlivosti bolo zakotvené v zmene zriaďovacej listiny a vykonanej hneď začiatkom roka 1999.

Vysokošpecializovaný odborný ústav TaRCH Nitra – Zobor 1998 - 2004

Rozhodnutím MZ SR sa s účinnosťou od 1.12. 1998 zmenilo postavenie OLÚ TaRCH v sústave zdravotníckych zariadení podľa § 24, ods. 1, písm I, zákona č. 227/1994 Z.z. v úplnom znení 303/1998 Z.z. na „vysokošpecializovaný odborný ústav“. Za celú existenciu zariadenia sa táto zmena postavenia stala najdôležitejšou kvalitatívnou zmenou, uznajúc tak zmeny v intenzite vykonávaných činností na úroveň fakultných nemocníc a vysoký stupeň špecializácie v nosnom medicínskom odbore tuberkulóza a respiračné choroby. V odbore TaRCH sa zariadenie stalo v Slovenskej republike prvým takto aj „de iure“ konštituovaným zariadením, nasledovaným neskôr ďalšími (Kvetnica, Vyšné Hágy). V tomto období sa po zmenách organizačnej štruktúry lôžková starostlivosť poskytovala na 444 posteliach

ôsmich lôžkových oddelení: štyroch oddelení TaRCH, dvoch oddelení geriatrických, pri jednom z nich už s novokonštituovaným úsekom intenzívnej a intermediárnej medicíny, dvoch oddeleniach klinickej onkológie, diagnosticko-liečebná činnosť sa vykonávala na šiestich oddeleniach spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek a ambulantná zdravotná starostlivosť v 9 špecializovaných ambulanciách šiestich medicínskych odborov a v 2 ambulanciách všeobecného lekárstva. Počas roka 1998 sa rozšírilo spádové územie zariadenia pre liečbu tuberkulózy po zrušení tuberkulózneho liečebne v Suchej pri Trnave v roku 1997 a rozhodnutím hlavného odborníka MZ SR pre odbor TaRCH aj o pacientov z regiónov Šaľa a Dunajská Streda. Významne sa rozvíjali nové medicínske postupy najmä na úseku intenzívnej medicíny v oblasti neinvazívnej ventilácie a umelej pľúcnej ventilácie, v mykobakteriologickej diagnostike zavedením zrýchlenej metódy kultivácie metódou MB-Redox.

Z najvýznamnejších investičných akcií možno spomenúť totálnu rekonštrukciu tepelného hospodárstva a rozvodov vody v časti Zobor z kapitálovej dotácie MZ SR. V prístrojovej technike bolo najväčším kvalitatívnym prínosom s rozšírením spektra činností zakúpenie päťového ultrazvukového kostného denzitometra ako prvý krok v realizácii preventívnych programov v rámci projektu „Health Promoting Hospitals“ a súčasne aj prvý krok k vybudovaniu neskoršieho Osteocentra. Ústav koncom roka získal prostredníctvom MZ SR nové moderné rádiodiagnostické pracovisko z daru švajčiarskej vlády.

Poskytovanie vysokošpecializovanej zdravotnej starostlivosti bolo MZ SR od 1.3.1999 potvrdené aj zmenou zriaďovacej listiny na „Vysokošpecializovaný odborný ústav TaRCH Nitra-Zobor“.

Od 1.7.1999 MZ SR zriadilo z pôvodného úseku intenzívnej a intermediárnej starostlivosti samostatné oddelenie intenzívnej a intermediárnej starostlivosti (neskôr v zmysle platnej koncepcie odboru premenované na oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny), čím sa poskytovanou zdravotnou starostlivosťou u pacientov s respiračnou insuficienciou od neinvazívnej ventilácie po umelú ventiláciu pľúc stalo v celoslovenskom meradle ojedinelým pracoviskom v odbore TaRCH. Prvým primárom oddelenia bol menovaný skúsený anesteziológ-intenzivista MUDr. Ľudovít Bajcár. Zároveň sa podarilo vylepšiť prístrojový park modernými servoventilátormi a vysokofrekvenčným ventilátorom.

Doriešilo sa priestorové usporiadanie endoskopického oddelenia aj pre gastrokopické a kolonoskopické pracovisko (po odchode primára Nikolu Ilieva bol novým primárom menovaný MUDr. Žigmund Henžel, pneumoftizeológ a zároveň aj gastroenterológ).

V roku 1999 sa napriek zavedeniu krízového režimu financovania rezortu zdravotníctva nielenže podarilo udržať poskytovanie zavedených metódik a činností, ale rozšíriť aj o nové metódy a programy: endobronchiálnu brachyterapiu (v spolupráci s rádioterapeutickým oddelením NsP v Nitre), postupné zavádzanie tzv. zeleného programu ako súčasť projektu zníženia radiačnej záťaže na rádiodiagnostickom oddelení za výraznej podpory mesta Nitra.

Z kapitálových investícií Ministerstva zdravotníctva SR sa ukončila generálna rekonštrukcia vykurovania, tepelného hospodárstva a rozvodov vody (stavba sa realizovala v rokoch 1996-1999).

Na medzinárodnom poli sa naše zariadenie zapojilo do medzinárodného hnutia „Nemocníc podporujúcich zdravie“ (Health Promoting Hospitals), pričom organizátori hnutia, ktoré má svoju inštitucionálnu bázu vo Viedni, vybrali každý rok

nami zaslaný poster na medzinárodnú prezentáciu. V roku 2000 bolo zariadenie aj oficiálne prijaté do tejto celosvetovej siete Nemocníc podporujúcich zdravie.

Certifikát potvrdzujúci členstvo v medzinárodnej sieti Nemocníc podporujúcich zdravie

echokardiografických vyšetrení, ktoré sa dovtedy pre ústav vykonávali v iných zdravotníckych zariadeniach. Tieto vyšetrenia spočiatku vykonával MUDr. Jozef Beňačka ako konziliárny lekár a postupne ich v plnej miere po získaní certifikátu v echokardiografii vykonával už primár oddelenia funkčnej diagnostiky – MUDr. Bohumil Matula.

Rok 2001 sa v celom systéme zdravotníctva niesol v znamení postupujúcej transformácie zdravotníctva v zmysle záverov celoslovenskej porady riaditeľov nemocníc a ústavov z apríla 2001 vo Vyšných Hágoch. V podmienkach zariadenia praktické opatrenia pre zabezpečenie komplexnej zdravotnej starostlivosti o obyvateľov spádového územia vyústili do tzv. „Zdravotníckeho komplexu Nitra-NR“ na základe obojstrannej dohody riaditeľov NsP III Nitra a VOÚ TaRCH Nitra-Zobor, ktorá konštatovala v princípe komplementarity zdravotníckych činností zabezpečovaných každým zo zariadení a vylúčili sa rovnaké činnosti v oboch zariadeniach.

Pokynom ministra zdravotníctva SR v júni 2001 boli určené kroky transformácie vo VOÚ TaRCH, na základe ktorých došlo k zníženiu lôžkového fondu od 1.7.2001 na 367 postelí.

V zmysle Odborného usmernenia na prevenciu a liečbu osteoporózy uverejneného vo Vestníku MZ SR 24. septembra 2001 bolo listom MZ SR z októbra 2001 zriadené špecializované pracovisko pre diagnostiku a liečbu osteoporózy a metabolických kostných chorôb – Osteocentrum, ako ôsme oddelenie spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek a osteologická ambulancia ako samostatná organizačná jednotka funkčne napojená na novoziadené Osteocentrum pre celú oblasť Nitrianskeho kraja. Vedúcou lekárkou sa stala MUDr. Eva Ruttkayová.

V súvislosti s pokračujúcimi transformačnými krokmi sa znížil od 1.2.2002 počet postelí o ďalších 52, reprofilizovalo sa pôvodné II. geriatrické oddelenie na oddelenie dlhodobo chorých v časti Horné Lefantovce (primár MUDr. Marián Štefček). Popri redukcii lôžkovej zdravotnej starostlivosti však MZ SR zaradilo do siete zdravotníckych zariadení štyri nové ambulancie: v odboroch gastroenterológia, klinická onkológia (rozšírenie úväzku), geriatra a interné lekárstvo (rozšírenie a reprofilizácia pôvodnej ambulancie funkčnej diagnostiky). Pre posledné dve menované ambulancie sa upravili priestory bývalej vodoliečby na prízemí súčasného

Napriek pretrvávajúcemu sťaženému financovaniu rezortu zdravotníctva sa zaviedli nové metodiky v onkologickej starostlivosti (simultánna včasná chemo-rádioterapia pri inoperabilnom nemetastázovanom nemalobunkovom karcinóme pľúc), rozvíjali sa činnosti v rámci oddelenia anesteziológie a intenzívnej medicíny po zakúpení najmodernejšieho servoventilátora. Po zakúpení nového multifunkčného ultrasonografického prístroja typu Aloka s viacerými sondami sa od roku 2001 začalo s realizáciou

pavilónu B v časti Zobor, ktorá bola pre zmenu profilu hospitalizovaných pacientov už fakticky nevyužívaná.

Takáto radikálna reštrukturalizácia zariadenia a aplikácie nového predmetu činnosti bola z hľadiska ďalšej perspektívy ústavu veľmi významná, porovnateľná azda len s odčlenením sa od Podunajských Biskupíc a zmenou kategórie „odborného liečebného ústavu“ na „vysokošpecializovaný odborný ústav“.

Z kapitálovej dotácie MZ SR sa ukončila a uviedla do činnosti stanica kvapalného medicínálneho kyslíka s jeho centrálnym rozvodom pre lôžkové oddelenia v zoborskej časti ústavu.

Z medicínskych prístrojov sa pre endoskopické oddelenie zakúpilo tzv. rtg. C-rameno pre zlepšenie priestorovej lokalizácie pľúcnych lézií pri bronchoskopii, spolu so zakúpením nového videobronchoskopického systému. Osteocentrum bolo vybavené najmodernejším celotelovým osteodenzitometrom, oddelenie funkčnej diagnostiky získalo nový ergometer. Oddelenie diagnostiky a kultivácie mykobaktérií bolo vybavené novým PCR analyzátorom pre genetickú metodiku dôkazu amplifikovanej DNA Mycobacterium tuberculosis complex, čo bol pre odbor TaRCH v tom čase pioniersky počin. Na oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny sa zakúpilo prístrojové vybavenie na kompletný monitoring hemodynamiky pľúcny balónkovým katétrom. Oddelenie klinickej biochémie bolo vybavené laboratórnym informačným systémom.

V roku 2003 sa realizovali účelové stavebné úpravy a vybavenie priestorov v pavilóne A pre potreby oddelenia anesteziológie a intenzívnej medicíny, ktoré sa sem presťahovalo z 3. poschodia pavilónu B. Oddelenie takto získalo primerané priestory aj pre svoj ďalší rozvoj.

Vkladanie vzoriek bioogického materiálu do PCR analyzátora na génovú diagnostiku tuberkulózných mykobaktérií

Pokračujúc v ekonomizácii činností sa podľa prijatých zámerov zvýšenia ekonomickej a zdravotníckej účinnosti ústavu zlúčil úsek komplikácií diabetu s oddelením dlhodobo chorých v časti Horné Lefantovce, presťahovalo sa I. odd. TaRCH z pavilónu A na I. poschodie nového pavilónu B, kde pôvodne sídlilo riaditeľstvo. Pre vedenie ústavu sa uspôsobili nové priestory prestavbou tzv. patientskej jedálne a spoločenskej miestnosti. Centralizovala sa príprava stravy na prevádzku Zobor s jej rozvojom do časti Lefantovce. Strava pre pacientov v zoborskej časti sa po zrušení jedálne pacientov začala pripravovať a rozvážať po jednotlivých lôžkových

oddeleniach, čo malo vplyv na zmeny procesných a logistických postupov i v ďalších rokoch.

V druhom polroku prebiehali ďalšie kroky spojené s uvoľnením celého nového pavilónu v Horných Lefantovciach a ďalším sústreďovaním lôžok do časti Zobor. Presunulo sa cytologické laboratórium z tzv. morčiarne do budovy starého pavilónu Lefantovce a došlo k presunu fyziatricko-rehabilitačného oddelenia z nového pavilónu do starého pavilónu v Horných Lefantovciach.

Celoslovensky významnou udalosťou bolo od 1. apríla 2003 zriadenie školiaceho pracoviska Slovenskej zdravotníckej univerzity vo VOÚ TaRCH Nitra-Zobor pre postgraduálnu výučbu lekárov v odbore pneumológia a ftizeológia a sestier v komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti v odbore pneumológia a ftizeológia.

Na základe predloženého "Výhľadového plánu pokračujúcej IV. etapy transformácie VOÚ TaRCH Nitra – Zobor na obdobie I. polroka 2003 - I. polroka 2004" prostredníctvom optimalizácie využitia lôžkových a nelôžkových priestorov, súčasného rozšírenia ambulantnej a jednodňovej činnosti, zmeny právneho subjektu z príspevkovej na neobchodnú nepríspevkovú organizáciu s cieľom zvýšenia ekonomickej a zdravotníckej účinnosti ústavu, skvalitnenia regionálnej (komunitnej) starostlivosti, zníženia celospoločenských nákladov, odsúhlasilo Ministerstvo zdravotníctva SR redukcii lôžok v odboroch pneumológia a ftizeológia a klinická onkológia. Zároveň v ambulantnej starostlivosti súhlasilo so zriadením a zaradením do siete špecializovaného zariadenia ambulantnej starostlivosti v odbore chirurgia so zameraním na výkon jednodňovej starostlivosti, špecializovaných ambulancií v odboroch klinická onkológia, reumatológia, chirurgia a diabetológia, poruchy látkovej premeny a výživy k termínu 1. december 2003. Tieto zmeny boli v konkrétnych podmienkach zariadenia zakomponované do organizačnej štruktúry od 1.1.2004.

Zariadenie v rámci prebiehajúcej transformácie v rezorte zdravotníctva požiadalo Ministerstvo zdravotníctva SR v zmysle zákona č. 13/2002 Z. z. o podmienkach premeny niektorých rozpočtových a príspevkových organizácií na neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby o transformáciu na neziskovú organizáciu. Uznesením vlády SR č. 1137 z 2.12.2003 bol Vysokošpecializovaný odborný ústav tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra – Zobor zaradený medzi ďalších päť organizácií vybraných do procesu transformácie na neziskovú organizáciu.

V roku 2003 sa z dotácie MZ SR zakúpil nový imunochemický analyzátor pre OKB, fibrobronchoskop pre endoskopické oddelenie.

Po vypracovaní Transformačného projektu a následne Transformačného návrhu, v zmysle ktorého sa na základe vtedy platnej legislatívy o vytvorenie neziskovej organizácie uchádzali všetci zdravotnícki zamestnanci Vysokošpecializovaného odborného ústavu tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra-Zobor, vydala Vláda SR dňa 26. mája 2004 pod č. 501 **rozhodnutie o transformácii** štátnej príspevkovej organizácie Vysokošpecializovaný odborný ústav tuberkulózy a respiračných chorôb na neziskovú organizáciu, poskytujúcu všeobecne prospešné služby. Štyroch členov Správnej a dvoch členov Dozornej rady navrhol náš ústav, po jednom členovi do Správnej a Dozornej rady tak učinilo MZ SR, ktoré takto konštituované rady aj schválilo.

Ministerstvo zdravotníctva SR Rozhodnutím č. 15595/2004-OOP zo dňa 31.5.2004 zrušilo dňom 31.mája 2004 Vysokošpecializovaný odborný ústav tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra-Zobor bez likvidácie. Majetok zrušeného Vysokošpecializovaného odborného ústavu tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra-Zobor so všetkými právami a záväzkami podľa §6 Transformačného zákona prešiel dňom 1.júna 2004 na „**Špecializovaný odborný ústav sv. Svorada, n.o.**“. Zakladateľmi novej organizácie sú Ministerstvo zdravotníctva SR a zdravotnícki zamestnanci VOÚ TaRCH Nitra-Zobor, ktorí poverili MUDr. Štefana Petříčka, M.P.H., aby v ich mene vykonal všetky právne úkony potrebné k založeniu a k registrácii neziskovej organizácie. Takýto vznik neziskovej organizácie za súhlasu všetkých zdravotníckych zamestnancov bol v podmienkach Slovenskej republiky ojedinelý.

Po registrácii neziskovej organizácie na Krajskom úrade v Nitre vznikol od 1.septembra 2004 nový právny subjekt: „**Špecializovaný odborný ústav sv. Svorada, n.o. Nitra**“. Prvými členmi Správnej rady sa stali: Ing. Marta Jančovičová, prof. PhDr. Dana Farkašová, CSc., JUDr. Ľudmila Lofajová, MUDr. Peter Olajoš, Ing.

Juraj Poór, CSc., členmi Dozornej rady: MUDr. Zora Brucháčová, M.B.A., PhD., Ing. Beata Rusová, MUDr. Eva Sladká.

Organizačná štruktúra a vykonávané zdravotnícke činnosti novovzniknutej neziskovej organizácie boli identické s jej právnou predchodkyňou – štátnou príspevkovou organizáciou.

Rozvoj zdravotníckeho zariadenia v podmienkach neziskovej organizácie poskytujúcej všeobecne-prospešné služby

Po organizačných zmenách v rámci transformácie zdravotníctva malo zariadenie celkom 239 postelí na siedmich lôžkových oddeleniach, čo pri poklese priemernej ošetrovacej doby plne postačovalo na liečbu všetkých hospitalizovaných pacientov. V prvej polovici roka 2004 bola ukončená ústavná zdravotná starostlivosť u pacientov s komplikáciami diabetu, ktorá sa však ďalej vykonávala v ambulantnej starostlivosti. Naopak, po zrušení pneumoftizeologického oddelenia ku koncu roka 2004 v NsP Šaľa, sa táto ústavná starostlivosť presunula do Špecializovaného odborného ústavu sv. Svorada, n.o., dôsledkom čoho priama nemocničná spádová oblasť zariadenia dosiahla cca 550 tisíc obyvateľov a pre vysokošpecializované činnosti cca 1,5 milióna obyvateľov, nielen Nitrianskeho kraja, ale aj príľahlých okresov susediacich krajov (Trenčín, Trnava, Banská Bystrica) a čiastočne aj Bratislavského kraja.

V januári 2004 bola rozhodnutím hlavného hygienika SR v súvislosti s celoplošným zrušením klasických štítkovacích rtg. prístrojov (abreografov) ukončená činnosť pojazdnej štítkovacej ambulancie, ktorá po celé desiatky rokov činnosti významne pomáhala v znižovaní incidencie tuberkulózy ako i včasnom záchyť zhubných nádorov pľúc v populácii Slovenskej republiky.

I keď v prvých mesiacoch jestvovania musela novovzniknutá nezisková organizácia pokračovať vo výrazných ekonomizačných procesoch za účelom udržania chodu a prevádzkyschopnosti zariadenia, pokračovalo sa v ďalšom rozvoji zameranom na hlavný predmet činnosti. Medzi najvýznamnejšie kroky patrí zakúpenie prístroja na skrining spánkových porúch dýchania, prístroja BiPaP pre oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny, bočnej optiky a svetelného zdroja pre torakoskopie, ktoré sa vykonávali v ústave už dlhšie ako na jedinom nechirurgickom pracovisku v Slovenskej republike.

Osteocentrum získalo najnovší upgrade softvéru osteodenzitometrického prístroja. S rozvojom činnosti chirurgickej ambulancie sa stala pre pacientov nemocnice dostupnejšia veľmi potrebná chirurgická starostlivosť, dovtedy zabezpečovaná podľa potreby len externými konziliárnymi lekármi-chirurgmi. Plné spustenie činnosti novozriadených ambulancií otvorilo možnosti pre manažment a liečbu reumatologicky chorých, diabetikov a poskytovanie paliatívnej starostlivosti chorým s pľúcnymi nádormi v terminálnom štádiu.

Z väčších investičných zámerov bola koncom roka 2004 na Zobore ukončená rekonštrukcia práčovne, dotovaná kapitálovo z Ministerstva zdravotníctva SR, ktorá svojou kapacitou postačovala pokryť potreby oboch prevádzok - na Zobore i v Horných Lefantovciach.

Ústav sa v rámci činností Nemocnice podporujúcej zdravie zapája do mnohých projektov orientovaných do komunity, možno spomenúť napríklad projekty „Stop pľúcnej rakovine“, „Prevencia osteoporózy vo vyššom veku“ a i. Každoročne sa aktívne zapája do projektu „Zdravé mesto Nitra“ organizovaného mestom Nitra.

Za rozvoj nitrianskeho regiónu v oblasti starostlivosti o zdravie a za dlhoročné kvalitné poskytovanie zdravotníckych služieb udelil primátor mesta Nitry zariadeniu

„Ocenenie mesta Nitry 2004 pre Vysokošpecializovaný odborný ústav TaRCH Nitra-Zobor“.

14. júna 2004 bolo na základe dobrých skúseností a dosiahnutých výsledkov v postgraduálnej výučbe školiace pracovisko zmenené na **Výučbovú základňu Slovenskej zdravotníckej univerzity**.

Zriaďovací dekrét Výučbovej základne Slovenskej zdravotníckej univerzity v Nitre na Zobore

V júni 2005 v zmysle novej zdravotníckej legislatívy bola odsúhlasená a zaregistrovaná zmena názvu organizácie na „**Špecializovaná nemocnica sv. Svorada Zobor, n.o.**“.

V rámci organizačných zmien ukončila činnosť vlastná dopravná zdravotná služba. Jej činnosti prebrala dopravná zdravotná spoločnosť, vybraná najväčšou zdravotnou poisťovňou. V rámci obchodných vzťahov sa nanovo po uplynutí doby platnosti dovtedajšej zmluvy usporiadal zmluvný vzťah s Biskupským úradom v Nitre na budovu bývalého zoborského kláštora, v ktorej organizácia trvale vykonáva takmer polovicu poskytovaných zdravotníckych výkonov. Značným pozitívom dohody bolo, že veľká časť uhradeného nájmu bude Biskupským úradom

reinvestovaná do opráv a obnovy budovy kláštora.

Špecializovaná nemocnica je na základe Živnostenského listu č. ŽO-2005/09661/2/C05 vydaného dňa 19.8.2005 Obvodným úradom v Nitre, Odborom živnostenského podnikania, oprávnená vykonávať nasledovnú podnikateľskú činnosť : 1) prevádzkovanie zariadení slúžiacich na regeneráciu a rekondíciu, 2) ubytovacie služby bez prevádzkovania pohostinských činností, 3) pohostinskú činnosť, 4) pranie, čistiace a upratovacie práce, 5) zabezpečovanie služieb potrebných na prevádzku

objektov, zariadení a budov, 6) prenájom nehnuteľností spojený s poskytovaním iných než základných služieb spojených s prenájomom.

Novým kvalitatívnym rozvojovým krokom bol úspešný výber manažéra kvality a súčasne námestníka prevádzkovo-technických činností Ing. Otta Mauscha. Pod jeho odborným vedením začala nemocnica budovať systém manažérstva kvality podľa normy ISO 9001:2000 v spolupráci s poradenskou spoločnosťou.

Nadalej sa modernizoval prístrojový fond - hematologický analyzátor, komplexný systém na vyšetrenie difúznej kapacity pľúc, nový fibrobronchoskop, začal sa zvyšovať, zatiaľ len výberovo, hotelový štandard ubytovacích služieb pre pacientov postupným budovaním tzv. nadštandardných izieb, prvé dve z nich boli otvorené na II. oddelení pneumológie a ftizeológie.

V roku 2005 nemocnica pristúpila k strategickému zámeru rozvoja informačných a komunikačných zariadení - budovaniu komplexného nemocničného informačného systému zo štrukturálnych fondov Európskej únie, vypracovaním a podaním úvodného projektu.

Na riadnom zasadnutí Správnej rady dňa 10.5.2006 Správna rada schválila úpravu a doplnenie predmetu činnosti ŠN sv. Svorada Zobor, n.o. takto:

Predmetom činnosti Nemocnice je poskytovanie ambulantnej a ústavnej liečebno-preventívnej starostlivosti:

- chorým s nešpecifickými respiračnými ochoreniami,
- s pľúcnou a mimopľúcnou tuberkulózou,
- v odbore klinickej onkológie, geriatrickej a gerontologickej, vo vnútornom lekárstve a v ďalších medicínskych odboroch, súvisiacich s problematikou respiračných chorôb a tuberkulózy,

a výučba frekventantov Slovenskej zdravotníckej univerzity.

Rozsah poskytovanej zdravotnej starostlivosti v rámci predmetu činnosti je:

1) Ambulantná zdravotná starostlivosť - všeobecná v odbore:

a) Všeobecná ambulantná starostlivosť pre dospelých.

2) Ambulantná zdravotná starostlivosť - špecializovaná v odbore a činnostiach:

- a) Diabetológia, poruchy látkovej premeny a výživy,
- b) Fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia,
- c) Gastroenterológia,
- d) Geriatria,
- e) Chirurgia,
- f) Klinická biochémia - metabolické poruchy výživy,
- g) Klinická imunológia a alergológia,
- h) Klinická onkológia,
- i) Klinická psychológia,
- j) Osteológia,
- k) Paliatívna medicína,
- l) Pneumológia a ftizeológia,
- m) Reumatológia,
- n) Sonografické vyšetrenia v jednotlivých certifikovaných odboroch,
- o) Vnútorné lekárstvo.

3) Ústavná zdravotná starostlivosť v odbore a činnostiach:

- a) Anestéziológia a intenzívna medicína,
- b) Geriatria,
- c) Klinická onkológia,
- d) Pneumológia a ftizeológia,
- e) Starostlivosť o dlhodobo chorých,
- f) Vnútorné lekárstvo

4) Konziliárna lekárska služba v odbore a v činnostiach:

- a) Cytologická diagnostika
- b) Dermatológia,
- c) Gynekológia a pôrodníctvo
- d) Kardiológia,
- e) Neurológia,
- f) Oftalmológia,
- g) Ortopédia,
- h) Otorinolaryngológia,
- i) Patologická anatómia,
- j) Psychiatria,
- k) Urológia

5) Spoločné vyšetrovacie a liečebné zložky v odbore a činnostiach:

- a) Endoskopia,
- b) Funkčná diagnostika,
- c) Fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia,
- d) Klinická biochémia,
- e) Klinická mikrobiológia,
- f) Rádiológia.

6) Národné referenčné centrum pre mykobaktérie

7) Osteocentrum

8) Jednodňová starostlivosť v špecializovanom ambulantnom zariadení v odbore:

- a) Chirurgia.

9) Liečebná výživa a stravovanie

10) Ošetrovateľská starostlivosť

11) Lekárska starostlivosť

12) Aplikácia vedy a výskumu

Okrem činností uvedených v odsekoch (1) až (12) plní Nemocnica ďalšie úlohy, najmä v odbore pneumológie a ftizeológie, ktorými ju poverí Ministerstvo zdravotníctva a iné príslušné inštitúcie.

Rok 2006 bol plne v znamení budovania systému manažérstva kvality v spolupráci s poradenskou spoločnosťou, koordinovaného manažérom kvality. V roku 2006 sa realizoval v etape vytvorenia procesného modelu, vytvorenia základnej riadiacej dokumentácie, spracovania dokumentácie podľa normy ISO 9001:2000 SMK, prípravy na certifikáciu. Záverečný certifikačný audit sa uskutočnil v novembri 2006 so záverom, že ŠN sv. Svorada Zobor, n.o. má zavedený a používaný systém manažérstva kvality v súlade s normou ISO 9001:2000. Slávnostné odovzdanie certifikátu sa uskutočnilo v januári 2007 v priestoroch kaštieľa v Horných Lefantovciach.

Od apríla 2006 bolo v ústave rozhodnutím MZ SR zriadené Národné referenčné centrum pre mykobaktérie pre celú Slovenskú republiku ako špičkové diagnostické a referenčné laboratórne pracovisko. V rámci nákupu nového prístrojového vybavenia sa zakúpili servoventilátory pre oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny, pre endoskopické oddelenie fibrobronchoskop, celotelový

pletzmozograf pre oddelenie funkčnej diagnostiky a mnoho ďalších prístrojov.

Strategickým zámerom bolo po odpredaji nadbytočného a neprioritného majetku sústrediť investície do dobudovania zoborskej časti nemocnice – rekonštrukcie telocvične na nový pneumologický pavilón.

Po získaní prostriedkov zo štrukturálnych fondov Európskej únie formou nenávratného finančného príspevku prostredníctvom zmluvy s Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja sa začali práce na realizácii komplexného nemocničného informačného systému.

Z investičných akcií možno spomenúť výmenu okien na starom pavilóne, realizované na majetku Biskupského úradu v Nitre, čo výrazne skvalitnilo budovu nielen esteticky, ale pomohlo hlavne šetriť finančné prostriedky na vykurovanie budovy. Pre zvýšenie bezpečnosti pacientov sa vybudoval bezbariérový vstup do budovy starého pavilónu a koncom roka spojovacia chodba medzi novým a hospodárskym pavilónom, ktorá nadviazala na chodbové spojenie i so starým pavilónom. Týmto sa pre pacientov a personál vytvorilo prepojenie všetkých pavilónov len po vnútorných priestoroch nemocnice. Z infraštrukturálnych projektov bola najvýznamnejšia investícia alokovaná do vybudovania dieselagregátu na zabezpečenie dodávky elektrickej energie pre celú zoborskú časť nemocnice v obdobiach kritických výpadkov verejnej elektrickej siete a úpravovňa pitnej vody v časti Zobor.

V druhej polovici roka 2006 prebiehali potrebné administratívne úkony v zmysle nových „reformných“ zákonov ministra zdravotníctva MUDr. Rudolfa Zajaca tak, aby od 1. januára 2007 malo zariadenie vydané povolenie na prevádzkovanie ústavného zdravotníckeho zariadenia. V zmysle § 11 ods.1 písm b) zákona 578/2004 Z.z. toto prvé povolenie pre kategóriu „špecializovaná nemocnica“ vydalo Ministerstvo zdravotníctva SR ako príslušné pod č. 16349-3/2006-SP dňa 21.septembra 2006. Prvým odborným garantom pre prevažujúcu činnosť zariadenia, t.j. pneumológiu a ftizeológiu, sa stal doc. MUDr. Ján Plutinský, CSc. a garantom pre ošetrovateľstvo PhDr. Margita Šimorová. Zároveň novozriadený Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou prebral zákonnú úlohu (od Všeobecnej zdravotnej poisťovne) pre vydávanie nových kódov poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, jednotlivých organizačných jednotiek (oddelení a ambulancií), ako i nových kódov zdravotníckych pracovníkov.

K 1. januáru 2007 bola do časti Zobor presunutá činnosť III. oddelenia pneumológie a ftizeológie z časti Horné Lefantovce (so súčasným odchodom dlhoročného primára MUDr. Jozefa Bizu do starobného dôchodku) a túto prebrali obe jestvujúce lôžkové oddelenia v tomto odbore v zoborskej časti.

V júni 2007 po odchode členky Správnej rady JUDr. Ľudmily Lofajovej schválila Správna rada doplnenie o nových členov – PharmDr. Tomáša Tesaša, PhD., Ing. Borisa Procika a Ing. Branislava Novotného.

Rovnako významným počinom ako bolo získanie kvalifikovaného prevádzkovo-technického námestníka (a manažéra kvality v jednej osobe), bol výber Ing. Marty Eckhardtovej, MPH za ekonomickú námestníčku v druhej polovici roka 2007.

V roku 2007 zariadenie získalo významnú investíciu – nové rádiodiagnostické digitálne pracovisko DIGIGRAPH 9 M s možnosťou odosielania digitálnych snímok do celonemocničnej informačnej siete, ktorá sa začala začiatkom roka budovať.

Počas roka 2007 pokračovali práce na realizácii komplexného nemocničného informačného systému, ktorý sa od júla 2007 začal postupne uvádzať do prevádzky hardvérovo i softvérovo, najprv v klinickej a diagnostickej časti, lekárenskej časti,

neskôr v ekonomickej časti a v ďalších podporných činnostiach. Po niekoľkých mesiacoch skúšobnej prevádzky bolo dielo koncom roka odovzdané do užívania.

Zakúpený bol i nový acidobázický analyzátor, vytvorili sa nové priestory špecializovanej pľúcnej ambulancie, v nadväznosti na ňu tu bolo od septembra 2007 zriadené Centrum spánkovej medicíny ako vo štvrtom meste na Slovensku a zároveň bolo vybavené aj novým polysomnografom typu Alice Respironics.

Keďže z roka na rok pribúdalo hospitalizovaných pacientov, ktorí boli odosielaní na diferenciálno-diagnostické hospitalizácie pre pleurálne výpotky rôzneho pôvodu, v rámci komplexného rozvoja metód intervenčnej pneumológie a z dôvodov zlepšenia diagnostiky intrapleurálnych patologických procesov, bolo II. oddelenie pneumológie a ftizeológie vybavené novým operačným torakoskopom s príslušenstvom (7 mm). Nemocnica sa čoraz viac začala stávať prirodzeným centrom pre riešenie takýchto komplikovaných stavov - pre diferenciálnu diagnostiku a liečbu pohrudničných výpotkov. Tieto metódy, ktoré zaviedol a ďalej rozvíjal doc. MUDr. Ján Plutinský, CSc., sa však naďalej popri ďalších metódach intervenčnej pneumológie vykonávali v operačnom trakte v budove bývalého kláštora, zriadenom ešte v roku 1957.

Adaptáciou sa nanovo upravili priestory kalmetizácie v súčasnom pavilóne E, patriace pod poliklinické oddelenie pneumológie a ftizeológie, vytvorili sa izby s vyšším hotelovým štandardom na geriatrickom oddelení. V infraštruktúre možno za najvýznamnejšie investície v tomto roku považovať zriadenie novej digitálnej telefónnej ústredne obsluhujúcej celú nemocnicu v časti Zobor, ako i konštrukciu odvádzania splaškových vôd novou kanalizačnou prípojkou.

Po schválení projektovej dokumentácie sa koncom roka 2007 začalo búracími prácami na budove bývalej telocvične s následnou rekonštrukciou a výstavbou nového liečebno-diagnostického pavilónu na Zobore s plánovaným počtom 50 lôžok v odbore pneumológia a ftizeológia, ako i laboratórnych priestorov pre oddelenie diagnostiky a kultivácie mykobaktérií a Národného referenčného centra pre mykobaktérie. Tieto laboratórne zložky sa plánovali do zoborskej budovy presunúť z dovtedajších priestorov v kaštieli v Horných Lefantovciach.

Znamenalo to však súčasne i úbytok priestorov tu od roku 1965 umiestneného fyziatricko-rehabilitačného oddelenia, pričom k dispozícii zostala iba druhá, menšia časť, ktorá bola alokovaná v priestoroch geriatrického oddelenia - v miestnosti bývalej knižnice pre pacientov. Zánikom bývalej telocvične zariadenie však stratilo aj priestory, ktoré boli využívané na konanie vedecko-odborných konferencií, rovnako rôznych spoločenských podujatí väčšieho rozsahu organizovaných nemocnicou, alebo spoločenskými, či odborovými organizáciami.

V rámci ekonomizácie činností od roku 2007 začala vykonávať upratovacie služby pre nemocnicu externá dodávateľská organizácia.

V novembri 2007 pri prvom dozornom kontrolnom audite systému manažérstva kvality nezávislá certifikačná spoločnosť konštatovala funkčnosť systému na všetkých riadiacich a realizačných úrovniach a predĺžila platnosť certifikátu o ďalší rok.

V druhej polovici roka 2008 došlo napriek demografickým trendom starnutia obyvateľstva k významnému obmedzeniu nákupu lôžkovej zdravotnej starostlivosti v odbore geriatra zo strany Všeobecnej zdravotnej poisťovne. Tento krok mal v negatívnom slova zmysle vplyv i na hospodárenie a organizáciu procesov riadenia nemocnice. Zmeny v značnom obmedzení počtu pacientov hospitalizovaných na geriatrickom oddelení a oddelení dlhodobo chorých vyústili začiatkom mája 2008 v nevyhnutnosť premiestniť celé oddelenie dlhodobo chorých z budovy kaštieľa

v Horných Lefantovciach do priestorov geriatrického oddelenia na Zobor a vytvoriť tu v rámci jedného celku v odbore geriatra i ošetrovaciu jednotku pre dlhodobých chorých. Takéto dispozičné členenie bolo vynútenou reakciou na tento krok najväčšej zdravotnej poisťovne. Napriek opakovaným argumentáciám a zdôvodňovaniam zasielaných na Generálne riaditeľstvo VŠZP a Ministerstvo zdravotníctva SR, došlo ku koncu roka 2008 len k malej korekcii v objednávaní lôžkovej zdravotnej starostlivosti a k nepatrnému navýšeniu počtu ukončených hospitalizácií v geriatrickej starostlivosti, popri miernom zvýšení objemu starostlivosti na oboch pneumoftizeologických oddeleniach a oddelení klinickej onkológie. Pre úplnosť treba uviesť, že v roku 2008 muselo ukončiť svoju činnosť na základe neuzavretia zmlúv o poskytovaní zdravotnej starostlivosti v rámci SR celkom 6 ústavných zariadení, medzi nimi i sesterská Špecializovaná nemocnica tuberkulózy a respiračných chorôb v Kvetnici pri Poprade.

Významné zníženie výnosov (najmä nižší počet hospitalizovaných pacientov v odbore geriatra) v nadväznosti na tieto opatrenia sa muselo nevyhnutne premietnuť nielen do spomínanej štrukturálnej zmeny - presunu ďalšieho lôžkového oddelenia z prevádzky Horné Lefantovce do zoborskej časti ale i do poklesu počtu zamestnancov. Tento bol znásobený a negatívne ovplyvnený i skutočnosťou povinného zvýšenia miezd o 7% k 1.7.2008. Po súhlase odborových organizácií sa zvýšil týždenný fond pracovného času na 40 hodín, čím pri odpracovaných 37,5 hodinách došlo k prepočítaniu (úprave) úväzkov všetkých pracovníkov z 1,0 na 0,9375. Takýto stav trval aj v nasledujúcom období, až do stabilizácie v roku 2011.

Napriek tomu, i keď v zníženej miere, podarilo sa dobudovať na základe zakúpenia príslušného softvéru a licencie pre databázový systém pre správu, archiváciu a prenos obrazových informácií (PACS), čím sa významne pokročilo k elektronickému prenosu v rámci nemocnice, s možnosťami komunikácie s inými zdravotníckymi zariadeniami v rámci Slovenska. Takmer úplne sa ukončilo využívanie klasického rtg. filmového materiálu „mokrymi“ procesmi jeho klasického spracovania. Klasické procesy sa používali už iba v prípade používania pojazdného rtg. prístroja. Nový systém typu PACS zlepšil nielen prenosové možnosti digitálneho obrazu, ale zároveň znížil nároky na priestory pre archiváciu klasického rtg. materiálu. Na druhej strane to, naopak, vyžadovalo zakúpenie servera na elektronickú archiváciu dát aj so záložným zdrojom.

Zo zdravotníckych prístrojov medzi najvýznamnejšie prírastky patrilo zakúpenie kolonofibroskopickej zostavy pre gastroenterologickú ambulanciu, servoventilátora pre oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny a biolaseru pre fyziatrisko-rehabilitačnú ambulanciu.

V rozvoji infraštruktúry sa ukončila rekonštrukcia odvádzania splaškových vôd, výtlačný rad a vybudovalo sa odberné miesto elektrickej energie pre kotolňu, vodáreň a čistička odpadových vôd, rekonštruovali sa priestory pre uchovávanie zomrelých.

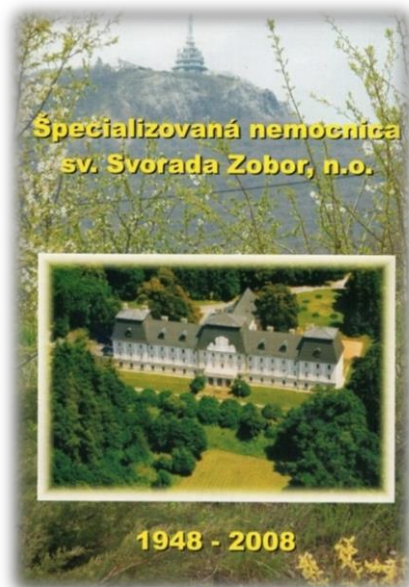
Intenzívne sa počas celého roka pokračovalo vo výstavbe a prestavbe budovy bývalej telocvične na nový pneumologicko-laboratórny pavilón, s vybavením na úrovni európskeho štandardu. Takto sa ďalej napíňal strategický zámer

Zábery z výstavby nového liečebného pavilónu D (apríl 2008 a október 2008)

sústredenia všetkých zdravotníckych činností do jedného areálu moderného, vysokošpecializovaného zdravotníckeho zariadenia s nadregionálnou pôsobnosťou, s poskytovaním kvalitnej a bezpečnej zdravotnej starostlivosti pacientom, využívajúcich služby tohto zariadenia.

V máji roku 2008 si nemocnica pripomenula 60 rokov svojej činnosti, a to slávnostnou vedecko-vzdelávacou schôdzou. V rámci jubilea sa uskutočnil XXV. Zoborský deň spojený so slávnostnou akadémiou, slávnostným zhromaždením zamestnancov v historickej budove hornolefantovského kaštieľa ako súčasť nemocnice. Z konferencie bol vydaný zborník prác a knižná publikácia k šesťdesiatročnej činnosti nemocnice.

Od 1.1.2009 prešla SR v menovej oblasti na používanie eura, ktoré nahradilo dovtedajšie používanie slovenskej koruny.

V ekonomickej oblasti boli citeľné dopady celosvetovej hospodárskej krízy, ktoré sa premietali do nižšieho objemu nákupu zdravotnej starostlivosti zo strany zdravotných poisťovní. Prijatými príslušnými opatreniami z roku 2008 sa podarilo už v roku 2009 obnoviť (napriek nižším príjmom z poskytovanej zdravotnej starostlivosti) vyrovnané hospodárenie neziskovej organizácie.

Publikácia vydaná pri príležitosti 60. výročia existencie zariadenia

Nemocnica v tomto roku redefinovala svoju víziu so zámermi:

- naďalej „pod jednou strechou“ poskytovať komplexné špecializované služby pre pacientov s respiračnými chorobami a chorobami súvisiacimi s týmito chorobami v ambulantnej, diagnostickej, ústavnej a následnej starostlivosti;
- zabezpečovať maximálnu bezpečnosť pre svojich pacientov, ktorí požadujú jej ústavné alebo ambulantné ošetrovanie, ale aj pre svojich zamestnancov;
- zabezpečiť špičkovú starostlivosť na európskej úrovni pacientom v špecializačných odboroch, v ktorých starostlivosť už poskytuje a udržať si v rámci odboru pneumológia a fizeológia popredné miesto v SR aj ako výučbová základňa Slovenskej zdravotníckej univerzity (SZU);
- sledovať vývoj chorobnosti v segmentoch, v ktorých poskytuje zdravotnú starostlivosť a reagovať na jej vývoj;
- zlepšovať stav zdravia populácie aj v širokej komunite v zásadných problémových ochoreniach definovaných Svetovou zdravotníckou organizáciou - z ktorých sa v prvej desiatke najčastejších úmrtí nachádza celkom 6 ochorení, v ktorých nemocnica poskytuje zdravotnú starostlivosť. Týmto ochoreniami sú – v medicínskych odboroch pneumofizeológia a anesteziológia a intenzívna medicína - chronická obštrukčná choroba pľúc, tuberkulóza, zápalové ochorenia dýchacích ciest, v odbore klinická onkológia - zhubné nádory pľúc, v odbore geriatra - kardiovaskulárne a cerebrovaskulárne ochorenia, ktoré sa čoraz viac posúvajú do vyšších vekových kategórií obyvateľstva

31. augusta 2009 skončilo funkčné obdobie prvej Správnej rady v histórii Špecializovanej nemocnice sv. Svorada Zobor n.o. a od 1. septembra 2009 bola kreovaná nová Správna rada, jej predsedníčkou sa stala Ing. Marta Jančovičová, MPH., členmi boli prof. PhDr. Dana Farkašová, CSc., Ing. Juraj Poór, CSc., MUDr. Peter Olajoš, Ing. Munir Pašagič, Ing. Gustáv Major a Semir Kerla.

Predsedníčkou Dozornej rady bola MUDr. Zora Brucháčová, M.B.A, PhD. a členmi Ing. Beata Rusová a MUDr. Eva Sladká.

Budova novopostaveného liečebno-diagnostického pavilónu otvorená v roku 2009

Najvýznamnejšou investíciou nemocnice v roku 2009 (ale aj za posledné viac ako štyri desaťročia, kedy bol v roku 1965 odovzdaný pavilón rehabilitačno-výcvikového strediska) bolo dobudovanie nového lôžkového pavilónu s laboratórnymi priestormi. Odovzdaný bol na základe kolaudačného rozhodnutia Mesta Nitra č.Sp20124/2009-004-Ing,Tá zo dňa 9.10.2009 pod názvom „Rekonštrukcia a

nadstavba Telocvične na lôžkový pavilón“. Výstavbou a rekonštrukciou podľa projektu nového pavilónu D sa zvýšil komfort pre pacientov a pracovné podmienky pre zamestnancov. V pavilóne s kapacitou 50 lôžok sa nachádzali maximálne dvojlôžkové izby; vždy dve izby so spoločným sociálnym zariadením. Izby s vyšším hotelovým štandardom boli vybavené samostatným sociálnym zariadením, televízorom a chladničkou, pripojením na internet. Všetky izby boli vybavené prívodom kyslíka. Na treťom podlaží bol osobitným priestorovým a technickým riešením zabezpečený tzv. hygienický filter pre pacientov s tuberkulózou. V pavilóne boli zriadené aj dve moderne vybavené operačné zákrokovne pre výkony intervenčnej pneumológie so špeciálnou pretlakovou vzduchotechnikou. Do novozriadených priestorov nového pavilónu D sa tak z pavilónu B presťahovalo celé lôžkové II. oddelenie pneumológie a ftizeológie (primár doc. MUDr. Ján Plutinský, CSc.).

Táto nová výstavba vytvorila priestor na postupnú ďalšiu modernizáciu oddelení v pavilóne B a po príslušných presťahovaniach v ďalších rokoch aj v pavilóne A. Táto veľká, cca 50-miliónová investícia v lôžkovej časti pavilónu spotrebovala v tom roku prakticky všetky finančné zdroje nemocnice (z predaja nehnuteľností v časti Horné Lefantovce, vlastné prostriedky, ako i úverové zdroje). Žiaľ, nemocnica už potom nenašla dostatočné finančné zdroje na kompletne prístrojové a technologické vybavenie novozriadených laboratórných priestorov na úrovni vtedy požadovaných štandardov v nadväznosti na presun oddelenia diagnostiky a kultivácie mykobaktérií a Národného referenčného centra pre mykobaktérie z Horných Lefantoviec na Zobor. Navyiac, pri trvalom významnom poklese incidencie tuberkulózy a klesajúcom počte vzoriek na vyšetrenie (ktorý bol o.i. spôsobený aj preberaním vzoriek inými poskytovateľmi laboratórnej diagnostiky

priamo v mieste ambulancií, prevažne v odbore pneumológia a ftizeológia v rozsiahlom spádovom území) sa nové vlastné investície javili ako málo efektívne. Zvolilo sa preto hybridné riešenie formou zmluvy o spolupráci so spoločnosťou HPL,s.r.o., ktorá prevzala novovybudované laboratórne priestory do nájmu. Zároveň zabezpečila aj investičný kapitál do prístrojového a technologického vybavenia pre laboratórnu diagnostiku mykobaktérií. Kvalifikovaný personál po jeho presune z Horných Lefantoviec poskytla nemocnica (v časti úväzku pre potreby mykobakteriologického vyšetrenia pre vlastnú nemocnicu v pokračovaní činnosti oddelenia pre diagnostiku a kultiváciu mykobaktérií a v plnom personálnom rozsahu pre činnosť Národného referenčného centra pre mykobaktérie). Takýmto spôsobom sa za výraznej technologicko-prístrojovej obnovy laboratória zabezpečila kontinuita v poskytovaní mykobakteriologickej diagnostiky v priestoroch nemocnice.

Vzhľadom na tieto investičné aktivity mimoriadneho rozsahu boli investície do prístrojovej techniky a infraštruktúry na iných pracoviskách nemocnice obmedzené iba na najnevyhnutnejšie obmeny. Zakúpil sa iba nový gastrofibroskop a niektoré ďalšie zdravotnícke prístroje (EKG, medicínalný kompresor).

Presun zdravotníckej činnosti z časti Horné Lefantovce do jedného areálu v časti Zobor sa ukončil ku koncu roku 2009 aj presunom ambulancie všeobecného lekárstva, takže od **1. januára 2010** bola zdravotná starostlivosť poskytovaná výlučne v časti Zobor.

Začali sa hľadať možnosti využitia priestorov v časti Horné Lefantovce, ktoré sú v zmysle „transformačného zákona“ určené ako tzv. prioritný majetok. Ide najmä o tzv. Starý pavilón, bývalý kaštieľ v Horných Lefantovciach. S takto určeným majetkom nemohla nemocnica (a ani v súčasnosti nemôže) nakladať inak ako vlastnými silami a prostriedkami (t.zn., nemôže ho ani predať, ani prenajať). Jednou z možností sa javilo využitie budovy na zdravotno-sociálne účely, najmä pre starostlivosť o osoby postihnuté Alzheimerovou demenciou. Nemocnica vypracovala projekt META, ktorý prezentovali na medzinárodnej konferencii Zdravie podporujúcich nemocníc na Kréte primár MUDr. D. Petráš a MUDr. Š. Petříček, MPH. Tento projekt získal 3. miesto z viac ako 200 posterov z celého sveta. Žiaľ, pre nedostatočné personálne zázemie a nezískanie dostatočných finančných prostriedkov sa projekt doposiaľ nepodarilo realizovať.

Ku koncu roka 2009 došlo k zvýšeniu evidenčného stavu zamestnancov, najmä v nadväznosti na Výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 09812/2008-OL z 10. septembra 2008 o minimálnych požiadavkách na personálne zabezpečenie a materiálno-technické vybavenie jednotlivých druhov zdravotníckych zariadení, ktorý nadobudol účinnosť 1.7.2009. Pre naplnenie požiadaviek uvedeného výnosu bolo potrebné zvýšiť stav pracovníkov najmä v pozícií sanitár a pomocný sanitár.

Na rok 2009 mala Nemocnica schválenú dotáciu z Európskych štrukturálnych fondov na realizáciu projektu "Podpora ľudských zdrojov a zlepšenie kvality služieb poskytovaných ŠN sv. Svorada Zobor, n.o.", ktorej súčasťou bolo i vybudovanie a zariadenie učebne informačno-didaktickou technikou. Vzdelávanie zamestnancov prebiehalo v oblasti cudzích jazykov, manažérskych zručností, právneho povedomia a rozvoji informačnej gramotnosti.

Špecializovaná nemocnica sv. Svorada Zobor, n.o. realizovala v Nitre od 1.10.2008 do 30.9.2010 projekt „Podpora ľudských zdrojov a zlepšenia kvality služieb poskytovaných Špecializovanou nemocnicou sv. Svorada Zobor, n.o.“ podporený Sociálnou implementačnou agentúrou v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia.

„Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia.“

Koncom roku 2009 bol v nemocnici vykonaný kontrolný audit systémov manažérstva kvality. Výsledkom bolo, že nezávislá certifikačná spoločnosť konštatovala funkčnosť systému na všetkých riadiacich a realizačných úrovniach a predĺžila platnosť certifikátu na ďalšie tri roky.

Dňa 27. februára 2010 ukončil funkciu riaditeľa po takmer 16 rokoch pôsobenia MUDr. Štefan Petříček, PhD., MPH, na jeho miesto nastúpila Správnu radou novovymenovaná riaditeľka Ing. Marta Jančovičová, MPH. Po niekoľkých týždňoch pôsobenia od 8. apríla 2010 vymenovala novozriadená Správna rada (noví členovia boli vymenovaní MZ SR a vymenení boli i členovia za spoluzakladateľov z nemocnice) za riaditeľa MUDr. Dalibora Petráša, ktorý pôsobil dovtedy ako primár oddelenia dlhodobo chorých a zároveň vykonával i funkciu krajského odborníka pre geriatriciu.

V tomto roku sa ukončila rekonštrukcia II. poschodia súčasného pavilónu B (po odsťahovaní II. oddelenia pneumológie a ftizeológie do nového pavilónu D) a do týchto priestorov sa presunulo z nižšieho poschodia tejto budovy lôžkové I. oddelenie pneumológie a ftizeológie (primárka MUDr. M. Palicová). Zároveň sa v čiastočnej rekonštrukcii pokračovalo v uvoľnených priestoroch I. poschodia pre geriatrické oddelenie a oddelenie dlhodobo chorých. Došlo i k vybudovaniu nového výťahu, ako i rekonštrukcii a modernizácii starého výťahu.

Z prístrojového vybavenia sa okrem kompletizácie potrieb ambulancií a oddelení v zmysle Výnosu MZ SR o minimálnych požiadavkách na personálne a materiálno-technické vybavenie doplnilo vybavenie o vysokofrekvenčný ventilátor, monitory vitálnych funkcií, zabezpečil sa systém na 24-hodinové ambulantné monitorovanie EKG, zakúpil sa prístroj na elektroliečbu s možnosťou aplikácie nízkofrekvenčných a strednofrekvenčných prúdov. Pre zabezpečenie rozvozu teplej stravy z oddelenia liečebnej výživy a stravovania pre pacientov lôžkových oddelení sa zakúpilo 9 termovozíkov. Pre zabezpečenie areálu nemocnice sa realizovala rekonštrukcia automatickej dvojkrídlovej brány a vybudovala sa vstupná rampa pre vjazd vozidiel k pavilónu E.

Postupne sa zvyšoval počet hospitalizovaných pacientov najmä na oddeleniach pneumológie a ftizeológie, klinickej onkológie, ale aj oddelení anesteziológie a intenzívnej medicíny, čo súviselo s utlmovaním činnosti pľúcnych oddelení v okolitých nemocniciach.

Takýmto vývojom sa naďalej posilňovalo strategické postavenie zariadenia v hlavnom odbore činnosti – poskytovaní zdravotnej starostlivosti pacientom s ochoreniami dýchacích ciest, ktoré sa stáva jedinečným a jediným pre široké spádové územie. Tento vývoj sa zvýraznil a ukončil v roku 2011 po zrušení pľúcnych

oddelení v Komárne, Nových Zámkoch, Žiari n. Hronom, redukcii pľúcnych lôžok v Trnave, zrušení oddelenia klinickej onkológie v Nových Zámkoch. Nemocnica tak svoje služby poskytovala pre prirodzené spádové územie v počte asi 1,5 milióna obyvateľov (celý Nitriansky kraj a priľahlé okresy okolitých krajov).

V tomto roku nemocnica poskytla vybraté priestory pôvodného osteocentra (osteologická a reumatologická ambulancia) na prízemí Starého pavilónu pre spoločnosť Rádiologia Zobor, s.r.o. – pracovisko počítačovej tomografie, čím sa aj tento typ zobrazovacích diagnostických metód dostal pod „vlastnú strechu“. Výrazne to zlepšilo komfort pre pacientov (dovtedy prevážaných na vyšetrenia do iných zdravotníckych zariadení – Bratislava, Trnava, Levice, Nitra, Topoľčany a i.), ale napomohlo to i skráteniu ošetrovacej doby.

Ambulancie osteocentra sa presunuli do adaptovaných priestorov bývalého operačného traktu (zriadeného ešte v roku 1957 v budove bývalého kláštora), keďže intervenčné zákroky sa už viac ako pol roka vykonávali v novovybudovaných priestoroch pavilónu D v rámci lôžkového II. oddelenia pneumológie a ftizeológie.

V roku 2011 sa po presťahovaní celého jedného lôžkového oddelenia (II. oddelenia pneumológie a ftizeológie) z 2. poschodia a presune pacientov lôžkového I. oddelenia do týchto uvoľnených priestorov pavilónu B (pôvodne v roku 1965 postaveného pre účely rehabilitačno-výcvikového strediska pre tuberkulózných pacientov) a čiastočnej adaptácie 1. poschodia pre presun spojeného geriatrického oddelenia a oddelenia dlhodobých chorých z 3. poschodia vykonala celková rekonštrukcia 3. poschodia. Do modernizovaných priestorov sa z pavilónu A (budovy bývalého kláštora) presunulo oddelenie klinickej onkológie a ambulancií klinickej

Pohľad na obnovené priestory Oddelenia klinickej onkológie a čakárne pre ambulantných pacientov

onkológie. Takto sa významne zlepšil komfort a priestory pre poskytovanie onkologickej starostlivosti.

V rámci ambulancií klinickej onkológie sa v klimatizovaných priestoroch vytvorili podmienky na prípravu a podávanie cytostatickej liečby, zrekonštruovali sa sociálne zariadenia pre pacientov. Nové priestory splnili aj všetky podmienky protipožiarnej ochrany inštaláciou novej požiarnej signalizácie, vytvorili sa najnovšie podmienky

komunikácie sestra-pacient, nanovo sa prerobila elektroinštalácia. Rekonštrukcia zahŕňala aj vytvorenie dostatočných pracovných priestorov, ako i sociálneho zázemia pre zamestnancov oddelenia.

Pokračovalo sa v obnove vybavenia prístrojmi a zdravotníckou, zakúpil sa nový spirometrický prístrojový systém, doplnilo sa vybavenie spánkového laboratória prístrojmi AutoCPAP so softvérom a infračervenou videokamerou. Z ostatného vybavenia možno spomenúť zakúpenie inhalačných ultrazvukových prístrojov, clony do digitálneho RTG prístroja, polohovacích postelí s antidekubitovými matracmi s kompresormi, EKG prenosných prístrojov, odsávačiek biologického materiálu,

infúzných púmp a dávkovačov liekov, externých defibrilátorov. Na OAİM bol zakúpený nový pľúcny ventilátor s medicínskym kompresorom ako náhrada za starší, už neopraviteľný servoventilátor.

Od 1.apríla 2011 bol za riaditeľa nemocnice Správnou radou menovaný doc. MUDr. Ján Plutinský, CSc.

Od roku 2010 dochádzalo v nemocniciach celého zdravotníckeho systému k ďalšiemu poklesu lôžkového fondu, v mnohých prípadoch i rušením celých oddelení. Z dôvodov, že pri ďalšom skracovaní ošetrovacej doby sa napriek presunu značnej časti zdravotnej starostlivosti do Špecializovanej nemocnice sv. Svorada Zobor zabezpečovala plynule zdravotná starostlivosť v odbore pneumológia a ftizeológia pre celý kraj (a príslahlé okresy okolitých krajov), mohlo sa vzhľadom k využitiu lôžkového fondu pristúpiť k uspôsobeniu počtu postelí na reálne potreby i vo vlastnej nemocnici.

Na návrh Správnej rady schválilo MZ SR listom číslo Z39969/2011-OOš zo dňa 1.8.2011 zníženie posteľového fondu a počtu lôžkových oddelení k 1.7.2011 z 239 na 192 postelí, pričom bol zároveň evidenčne vyňatý lôžkový fond pôvodného III. oddelenia pneumológie a ftizeológie v časti Horné Lefantovce z lôžkového fondu nemocnice. Všetky posteľové kapacity tak boli etablované po dostavbe nového pavilónu D v r. 2009 výlučne na Zobore.

V roku 2012 sa do uvoľnených a rekonštruovaných priestorov v pavilóne A (po presune oddelenia klinickej onkológie do pavilónu B v predchádzajúcom roku) presunulo oddelenie pre dlhodobochorých, ktoré bolo lokalizované ako samostatná ošetrovacia jednotka spolu s geriatrickým oddelením na 1.poschodí pavilónu B. Po odchode primára MUDr. Petráša bola za primárku oddelenia dlhodobochorých ustanovená MUDr. Danica Pavlíková.

V roku 2012 presiahol počet hospitalizovaných v nemocnici hranicu 4 tisíc, voči predchádzajúcemu roku to bolo viac ako 10% nárast. Toto zvýšenie možno v podstatnej časti pripísať rozšíreniu spádového územia špecializovanej nemocnice v segmente respiračných chorôb (vrátane pneumoonkologických stavov a stavov vyžadujúcich poskytovanie intenzívnej starostlivosti), ktoré bolo spôsobené zrušením lôžkových pľúcnych oddelení, resp. redukciou ich lôžkového fondu vo viacerých okolitých nemocniciach. V roku 2012 tak ŠN sv. Svorada Zobor, n.o. poskytovala v tomto spektre ochorení špecializovanú starostlivosť nielen pre všetky okresy Nitrianskeho kraja (cca 700 tisíc obyvateľov), ale aj pre ďalšie okresy príslahlých krajov, spolu pre cca 1,5 milióna obyvateľov.

V tomto roku sa v nemocnici zriadila i druhá ambulancia klinickej imunológie a alergológie (presun po ukončení činnosti jednej zo súkromných ambulancií v Nitrianskom kraji) a zrekonštruovali sa ambulantné priestory spoločne pre obe ambulancie v tomto odbore. V tomto trakte sa v pavilóne A zároveň vytvorili podmienky na presun ambulancie klinickej psychológie.

Významne sa ďalej inovovalo prístrojové vybavenie nemocnice – zakúpil sa ultrazvukový prístroj novej generácie MyLab Class C s rôznymi sondami, vrátane novej sondy pre echokardiografiu, videobronchoskop Pentax EB-1970 OK a ďalší fibrobronchoskop, Holterov prístroj na ambulantné meranie krvného tlaku. Okrem toho sa pokračovalo v nákupoch drobnej zdravotníckej techniky, zdravotníckeho nábytku, polohovacích postelí. Inovovala sa výpočtová a informačná technika, ako i technologické vybavenie nemocnice.

Pri vzdelávaní sestier a lekárov sa využila mimoriadna príležitosť spolufinancovania vzdelávania v rámci projektu Nitrianskeho samosprávneho kraja „Doplnenie systému zdravotníctva o kvalifikovaných odborníkov v Nitrianskom

samosprávnom kraji – II.“. V rámci tohto projektu ukončilo špecializačné štúdium v rámci ošetrovateľstva 19 sestier a 6 lekárov.

Okrem toho si ďalší 2 lekári a 4 sestry zvyšovali kvalifikáciu formou špecializačnej prípravy za definovaných podmienok v rámci platnej legislatívy. V rokoch 2010 – 2012 prebiehala aj realizácia projektu „Ďalší rozvoj ľudských zdrojov a profesionalizácia poskytovaných služieb“ na základe Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku č. Z 27140130094 zo dňa 21.6.2010,

Keďže navýšenie počtov hospitalizovaných pacientov nebolo dostatočne kryté finančnými zdrojmi zdravotných poisťovní, pokračovalo sa v intenzívnych a opakovaných rokovaniach so zdravotnými poisťovňami, čím sa podarilo aspoň čiastočne pokryť finančnými objemami presun zdravotnej starostlivosti. Na druhej strane bol však vysoký počet hospitalizovaných pacientov

podkladom pre vyššiu efektívnosť poskytovania zdravotníckych služieb a dobrým predpokladom pre budúci rozvoj nemocnice, ako v krytí personálnych potrieb, tak aj v krytí potrebných infraštrukturálnych potrieb nemocnice.

V roku 2012 sa začal proces prevodu (odpredaja) bytov v areáli Nemocnice nájomcom, ktorí požiadali o prevod v r.1994 v zmysle zákona č. 182/1993 Z.z.. Postupne bolo takto odpredaných 8 bytov z 18, čo obmedzilo nemocnici možnosti stabilizácie zamestnancov a kontroly pohybu cudzích osôb po areáli.

Od 1.10.2012 bola Správnou radou menovaná nová riaditeľka nemocnice - Ing. Erika Chudá.

V roku 2013 si zariadenie pripomenulo 65 rokov činnosti slávnostnou vedeckou konferenciou - tradične organizovaným, v poradí už XXX. Zoborským dňom a XI. Západoslovenským dňom o osteoporóze.

Tento rok bol i v znamení významných obnov a rekonštrukcií, investičné zámery nemocnice boli realizované v objeme 230 270 €, čo bolo o takmer 100 000 € viac ako v predchádzajúcom roku. Toto sa prejavilo nielen v zlepšení nákupov zdravotníckej techniky, ale aj ďalšieho vybavenia nemocnice v interiéri (úprava priestorov ambulancií, lôžkových oddelení, spoločných priestorov nemocnice), ale aj v exteriéri (okolie nemocnice, vstupné priestory, rozšírenie parkovacích možností pre pacientov a zamestnancov, a iné).

Možno spomenúť investície na technické zhodnotenie pavilónu B - plastové okná, presklené dvojkridlové vstupné dvere, bezpečnostné protipožiarné dvere

(geriatrické oddelenie a I. oddelenie pneumológie a ftizeológie). Klimatizačnými jednotkami sa vybavili vyšetrovne na oddeleniach funkčnej diagnostiky a endoskopickom oddelení. Vzhľadom na nárast počtu klinicky závažných stavov sa rozšírili rozvody a panely medicínskeho kyslíka, zriadili sa dve izby s vyšším hotelovým štandardom na geriatrickom oddelení.

Automatické posuvné dvere na chodbovej spojnici medzi pavilónmi A a C

Technicky sa zhodnotil aj pavilón C úpravami, ktoré zabezpečili lepšie hospodárenie s energiami (zabránením únikov tepla), a to vybudovaním posuvných vchodových dverí a na spojovacej chodbe medzi pavilónmi A a C, presklením vchodových priestorov schodiska pavilónu C.

Vykonal sa aj interiérové úpravy ambulancií a izby pre službukonajúcich lekárov, z exteriérových úprav sa vybudoval prístrešok medzi pavilónmi A) a E), čo zlepšilo prepojenie oboch pavilónov i v prípade nepriaznivého počasia.

Významná časť investícií bola vložená do obnovy a rozšírenia prístrojového

Obnovené priestory jednej z ambulancií pneumológie a ftizeológie

Pojazdný rtg. prístroj

vybavenia nemocnice – z nich najvýznamnejšie boli: pojazdný RTG prístroj Basic 100-30, patientsky ventilátor Dräger Savina 300 (zakúpený z prostriedkov získaných z príjmu 2% daní darovaných nemocnici právnickými a fyzickými osobami), pľúcny ventilátor Paravent PaTev, záťažový EKG prístroj Amedtec ECG, prístroj Phyaction C set pre rehabilitáciu pacientov, prístroj EKG Cardiovit AT-2 plus a ďalšie prístroje.

Zlepšilo sa i vybavenie pre komfort pacientov – ďalšie polohovacie postele pre geriatrické oddelenie a oddelenie dlhodobo chorých, panvica pre oddelenie liečebnej výživy a stravovania, televízne prijímače na izbách pacientov liečených na tuberkulózu, kreslá pre kardiakov, úpravy čakární pre ambulantných pacientov, ako i pre personál (obnova nábytku v ambulanciách, výpočtová technika a pod.).

Ďalej to bola rekonštrukcia chladiaceho boxu, inštalácia kotla v kaštieli Horné Lefantovce, zakúpenie snehovej frézy, hydraulického výťahu v pavilóne B, zásobovacieho vozidla, rekonštrukcia verejného osvetlenia v areáli Zobor, klimatizácia oddelenia klinickej biochémie, technické zhodnotenie vodárne v Horných Lefantovciach, vrátane montáže chlorátora pitnej vody.

Ako príklad uvádzame vybavenie priestorov v čakárňach pred ambulanciami.

V rámci starostlivosti o vlastný nehnuteľný majetok realizovala na základe dohody v pavilóne A rímskokatolícka cirkev- Biskupstvo Nitra v roku 2013 výmenu okien za plastové a vo vestibule výmenu dverí za posuvné.

V roku 2013 sa po prehodnotení komplexnosti a efektívnosti celého procesu čistiacich a upratovacích služieb, ktoré boli od januára 2007 zabezpečované dodávateľským spôsobom, sa zvýšil celkový stav zamestnancov, a to z dôvodu opätovného prevzatia čistiacich a upratovacích služieb pod „krídla“ nemocnice (insourcing). Za najdôležitejšie sa považovala najmä možnosť vlastného riadenia celého procesu upratovacích a čistiacich služieb, v nadväznosti na potreby nemocnice, jej pacientov a ich spokojnosť. Počet zamestnancov ku koncu roka tak dosiahol počet 293, čo v prepočte predstavovalo 1,53 zamestnanca na 1 lôžko.

V roku 2013 v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2012 sa zvýšila vzdelanostná úroveň zamestnancov. Pribudlo 6 zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa (z toho 2 lekári, 2 sestry, jeden farmaceut a jeden technicko-hospodársky pracovník), z toho sestry si zvýšením kvalifikácie z pôvodného prvého stupňa vysokoškolského vzdelania (z Bc. na Mgr.), pribudlo 6 zamestnancov so stredoškolským vzdelaním. Podiel pracovníkov s vedeckou a vedecko-akademickou hodnotou dosiahol 8,6% z aktuálneho stavu zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa.

Špecializovaná nemocnica sv. Svorada Zobor, n.o. realizovala v predchádzajúcich rokoch vzdelávanie aj cez projekty podporované Sociálnou implementačnou agentúrou v rámci operačného programu „Zamestnanosť a sociálna inklúzia“.

Od 1. júla 2013 nahradila dovtedajšiu dlhoročnú primárku I. oddelenia pneumológie a ftizeológie MUDr. M. Palicovú MUDr. Gabriela Košturiaková. V decembri 2013 sa vzdal výkonu funkcie primára rádiologického oddelenia primár MUDr. Karol Bitter, CSc. Na post primára oddelenia bola menovaná MUDr. Jana Zeleňáková. Koncom roku odišiel z nemocnice, ako i z postu primára II. oddelenia pneumológie a ftizeológie doc. MUDr. Ján Plutinský, CSc., od januára 2014 prevzal výkon funkcie primára tohto oddelenia MUDr. Stanislav Majerník. Od toho istého dátumu prevzala výkon funkcie primára endoskopického oddelenia MUDr. Alena Kočalková (dovtedy primár MUDr. Žigmund Henžel).

Aj rok 2014 bol v znamení významných investícií v nemocnici, z nich najväčšou bola generálna rekonštrukcia priestorov a zariadení kuchynskej prevádzky, vrátane úpravy jedálne pre zamestnancov v celkovom náklade viac ako 500 000 €. Po ukončení stavebných úprav a inštalácii technológií na základe rozhodnutia Regionálneho úradu verejného zdravotníctva v Nitre dňom 24.11.2014 kuchynské a stravovacie priestory uviedli do plnej prevádzky.

Časť rekonštruovanej stravovacej prevádzky

Obnovená jedáleň pre zamestnancov

Pokračovali aj úpravy priestorov ambulancií, lôžkových oddelení, spoločných priestorov nemocnice, ale i úpravy v exteriéri – okolie nemocnice, vstupné priestory, rozšírenie parkovacích možností pre pacientov i zamestnancov. Postupnými výmenami okien a dverí sa ďalej modernizovali jednotlivé pavilóny nemocnice.

V lete 2014 ukončilo svoju činnosť mykobakteriologické laboratórium spoločnosti HPL, s.r.o, ktoré presťahovalo svoju činnosť do novovybudovaných vlastných priestorov v Galante, časť zamestnancov vykonávala naďalej svoju činnosť pre potreby našej nemocnice v skrátanom úväzku. Ďalej však významne pokračoval pokles pacientov s tuberkulózou, a teda aj počet vzoriek pre laboratórnu mykobakteriologickú diagnostiku. Do týchto uvoľnených priestorov v pavilóne D, určených pre laboratórnu diagnostiku, bolo od októbra 2014 presťahované z pavilónu A celé oddelenie klinickej biochémie. Prístupový chodník k miestu odovzdávania a preberania vzoriek a výsledkov bol proti nepriazni počasia prestrešený. Oddelenie bolo súčasne vybavené klimatizačnými jednotkami.

Renovácia priestorov pracoviska centralizovanej sterilizácie nemocnice s novým parným autoklávom (2014)

Výraznú adaptáciu a modernizáciu podstúpili priestory centralizovanej sterilizácie nielen v stavebnej časti, ale i náhradou pôvodného autoklávu novým parným sterilizátorom UNISTERI HP, čo plne postačovalo pre potreby všetkých oddelení nemocnice. Na procesy sterilizácie dohliadal lekár chirurgickej ambulancie.

Významne sa doplnilo a modernizovalo prístrojové vybavenie oddelenia anesteziológie a intenzívnej medicíny – zakúpil sa prístroj na invazívnu pľúcnu ventiláciu SAVINA 300, ventilačné prístroje typu BiPaP,

elektrickú polohovaciu posteľ získalo oddelenie darom od spoločnosti COOP Jednota.

Pre spánkové laboratórium sa zadovážil ventilačný prístroj Auto BiPAP Bi Flex, pre skvalitnenie rtg. diagnostiky v elektronickom prostredí sa dokúpili ďalšie dva diagnostické monitory s vysokým rozlíšením, ako i pracovná stanica digitálneho rádiografického systému pre PACS. Z ďalších možno spomenúť zakúpenie nového gastrofibroskopu OLYMPUS GIF-1.

Z technológií sa zadovážil nový chladiaci dvojbox na uloženie mŕtvych tiel, zmäkčovač vody pre práčovňu, zabezpečovacie zariadenie pre objekt kaštiela v Horných Lefantovciach. Ďalšie inovácie sa týkali obnovy zdravotno-technického vybavenia a nákupu zdravotníckych zariadení, strojov a strojných zariadení, výpočtovej a informačnej techniky.

V roku 2014 bolo zámerom nemocnice komplexne rekonštruovať a modernizovať špecializované ambulancie. Uchádzala sa o pridelenie nenávratného finančného príspevku z prostriedkov Operačného programu Ministerstva zdravotníctva SR. Na vypracovaný projekt pod názvom „Komplexná modernizácia špecializovaných ambulancií poliklinickej časti v Špecializovanej nemocnici sv. Svorada Zobor n. o. – 2014“ sa však nemocnici nepodarilo získať finančné prostriedky, keďže vzhľadom na podmienku oprávnenosti žiadateľa výzva

požadovala striktné prevádzkové a stavebné oddelenie lôžkovej a ambulantnej časti, ktoré sa vzhľadom na dispozičné rozloženie organizačných jednotiek nedalo naplniť.

Z hľadiska rozvoja nemocnice po roku 2009, kedy bol dobudovaný a do prevádzky odovzdaný pavilón D, možno rok 2014 hodnotiť ako jeden z najúspešnejších v oblasti investičných zámerov. Predpokladom toho boli i úspešné rokovania so zdravotnými poisťovňami v navýšení kontraktačných objemov zdravotnej starostlivosti, ktoré rešpektovali jej reálny rast v uplynulom období.

Za nepriamu známku vysokej kvality poskytovaných služieb našou nemocnicou považujeme aj skutočnosť, že v apríli 2014 bolo pri príležitosti oceňovania zdravotníckych pracovníkov Nitrianskeho samosprávneho kraja za rok 2013 udelené ocenenie „Zdravotník roka 2013“ v kategórii lekár MUDr. Ľudovítovi Bajcárovi, primárovi oddelenia anesteziológie a intenzívnej medicíny. Po docentovi MUDr. Jánovi Plutinskom, CSc. a doc. Petrovi Beržincovi, CSc. sa stal v poradí Nitrianskym samosprávnym krajom už tretím oceneným lekárom za naše zariadenie. Kvalitu nami poskytovaných služieb potvrdzuje priebežné hodnotenie spokojnosti pacientov, ktoré sú vykonávané zdravotnými poisťovňami. Naša nemocnica sa umiestňovala vo svojej kategórii na popredných miestach rebríčkov hodnotených nemocníc.

V polovici roku 2014 začalo vedenie Špecializovanej nemocnice sv. Svorada Zobor, n.o. spracovávať aktualizáciu strategických zámerov na obdobie rokov 2015-2019. Stratégia vychádzala z predpokladaných objemov výkonov a predpokladaných finančných objemov s nákupcami našich služieb, od čoho sa bude v kvalitatívnych i kvantitatívnych ukazovateľoch prispôsobovať aj spektrum a rozsah poskytovaných služieb, vrátane rozvojových programov.

Medzi dôležité strategické zámery bude patriť i prípadné vybudovanie nových priestorov pre zabezpečovanie komplexného rozvoja nemocnice s ohľadom na značný nárast pneumologických a pneumoonkologických ochorení obyvateľstva. Jednou z priorít je dotvorenie priestorov centrálného vstupu, ktoré by spĺňali súčasné trendy architektonického, priestorového a logistického riešenia. Významnou súčasťou strategického napredovania je aj rozšírenie a modernizácia prístrojového a technologického vybavenia nemocnice. Tento materiál po schválení a porade vedenia nemocnice bol akceptovaný na zasadnutí Správnej rady dňa 29.10.2015 a od decembra 2015 je k dispozícii Ministerstvu zdravotníctva SR ako podklad pre tvorbu štátnej zdravotnej politiky vzhľadom na vývoj chorobnosti po roku 2020, ktorú oficiálne deklaruje Svetová zdravotnícka organizácia (WHO).

K 1. septembru 2014 bol menovaný za primára oddelenia dlhodobochorých MUDr. Alireza Norouzi, dovtedajšia primárka ODCH MUDr. Danica Pavlíková prevzala primariát geriatrického oddelenia po predchodcovi MUDr. Jozefovi Weberovi, MPH.

V roku 2015 sa nemocnici podarilo získať nenávratnú finančnú výpomoc v rámci schválenia projektu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF) „Kvalitatívny rast diagnosticko-liečebného procesu, kompletizácia zdravotníckej a informačno-komunikačnej infraštruktúry“ vo

výške celkových oprávnených nákladov viac ako 1,3 milióna €.

Získanie týchto finančných prostriedkov veľmi podstatným spôsobom prispelo k inováciám a modernizácii celej nemocnice. Najvýznamnejšou inováciou bolo zakúpenie endobronchiálneho ultrasonografického diagnostického systému (EBUS), čo bolo i výrazným impulzom k skvalitneniu endobronchiálnej diagnostiky na endoskopickom oddelení. Nemocnica sa tak stala popri Univerzitetnej nemocnici v Martine a Národnom ústave tuberkulózy, pľúcnych chorôb a hrudníkovej chirurgie vo Vyšných Hágoch na Slovensku tretím pracoviskom, na ktorom sa začala táto metodika využívať v klinickej praxi. Ďalej sa pre toto oddelenie zakúpili dva nové fibrobronchoskopy so svetelným zdrojom, pre gastroenterologickú ambulanciu videogastrofibroskop.

Rádiologické oddelenie bolo vybavené novou digitálnou rtg. zostavou Dira X Twin, ktorá nahradila starší digitálny prístroj z roku 2007. Doplnilo sa ďalších päť diagnostických monitorov s vysokým stupňom rozlíšenia. Zakúpil sa aj ďalší ultrazvukový prístroj TOSHIBA TUS-A500 Aplio 500 s príslušenstvom a sondami aj pre echokardiografiu.

Digitálne rádiologické pracovisko novej generácie nahradilo v roku 2015 pôvodný digitálny rtg prístroj z roku 2007

Na oddelení anesteziológie a intenzívnej medicíny sa inštaloval centrálny monitorovací systém s príslušenstvom a monitormi vitálnych funkcií pri každom lôžku. Zakúpili sa ďalšie dva servoventilátory vyššej triedy.

Centrum spánkovej medicíny bolo doplnené o ďalší, nový terapeutický prístroj typu BiPaP, oddelenie funkčnej

diagnostiky prístrojom na impulznú oscilometriu – na diagnostiku

pľúcnych funkcií u ťažšie spolupracujúcich jedincov.

Z pohľadu pokračujúcej elektronizácie sa výrazne modernizovala informačno-komunikačná infraštruktúra (zálohové diskové polia, servery, bezdrôtová wi-fi komunikácia v celej nemocnici). Hardvérovo i softvérovo sa vymenili všetky počítačové zostavy v celom nemocničnom informačnom systéme v zdravotnej, lekárenskej, ale i v ekonomickej časti. Došlo k obmene postelí za mechanické polohovateľné lôžka s antidekubitovými matracmi v počte 100 kusov.

Kryokauter s kryosondou na endoskopickom oddelení

Okrem prostriedkov z fondov EÚ získala nemocnica v tomto roku pre endoskopické oddelenie ako dar od Ligy proti rakovine kryokauterizačný prístroj pre

diagnostiku a paliatívnu liečbu endobronchiálnych tumorov u onkologicky chorých pacientov. Ďalej sa z vlastných zdrojov doplnili a obnovili diagnostické a liečebné

prístroje – servoventilátor, EKG prístroj, biochemický analyzátor, doplnila sa ďalšia zdravotnícka, klimatizačné jednotky, výpočtová a informačná technika.

Infraštruktúra nemocnice sa doplnila o hydraulický výťah, čiastočne sa rekonštruovalo vnútorné nádvorie a naň nadväzujúce logistické riešenie príjmu a odvozu pacientov sanitkami pri pavilóne B.

Nemocnicu zaťažovalo udržiavanie celého areálu v Horných Lefantovciach, i keď sa náklady na jeho udržiavanie oproti minulému roku znížili, a to najmä z dôvodu zníženia mzdových nákladov na stráženie objektu (v r. 2014 inštalované zabezpečovacie zariadenie s prepojením na centrálny pult ochrany Policajného zboru SR) a na obsluhu technologického zariadenia (čistička odpadových vôd).

Reštaurovaná plastika „Symbol zdravia“ na pavilóne C vyhotovená v roku 1965 akad. sochárom Valérom Vavrom

Modernizácia a rekonštrukcia vonkajších priestorov bola zameraná na úpravu čelnej strany fasády na pavilóne C obnovou náteru, izoláciou budovy proti vlhnutiu, rekonštrukciu odstavnej plochy pred pavilónom C, úpravu vstupu do pavilónu C na riaditeľstvo, do jedálne a do pracovnej prevádzkovo-technického úseku. Na severnej stene tejto budovy sa zároveň zrekonštruoval

relief (vyhotovený v roku 1965 akad. sochárom Valérom Vavrom). Rekonštrukciu vykonal akad. maliar Viliam Široký.

Vlastnou údržbou sa rekonštruovala časť bývalých priestorov oddelenia klinickej biochémie pre potreby fyziatrcko-rehabilitačného oddelenia, ktoré bolo do týchto priestorov premiestnené z III. poschodia pavilónu B. Tu sa vytvorili nové priestory pre ambulantných onkologických pacientov s vytvorením aplikárne chemoterapie so šiestimi polohovacími lôžkami a potrebným sociálnym a kultúrnym zázemím pre pacientov.

Vynovené priestory fyziatrcko-rehabilitačného oddelenia

Novovytvorené priestory pre aplikáciu ambulantnej chemoterapie

Adaptáciou prešli oddelenia pre umiestnenie nového digitálneho rtg prístroja ako i nového ultrasonografického prístroja. Z dôvodov operatívnosti riadenia ekonomického úseku ako i úspor energie boli pracovne referentov z veľkej časti presunuté do pavilónu C a čiastočne i do pavilónu A. V pavilóne E sa adaptovali

kancelárie pre pracovníkov oddelenia informačných technológií a knižničky-archivárky. Rekonštrukciu podstúpili i priestory prízemnia v pavilóne C (zriadenie pokladne, úprava informačnej kancelárie a skladových priestorov pre bufet).

V roku 2015 došlo k niektorým personálnym zmenám na postoch vedúcich pracovníkov. Od 14. februára 2015 prevzala funkciu vedúceho lekárniky nemocničnej lekárne Mgr. Jana Urbanová. MUDr. Ingrid Garajová od septembra 2014 po úmrtí primára MUDr. Ľ. Bajcára bola poverená vedením oddelenia anesteziológie a intenzívnej medicíny, od 1. marca 2015 bola menovaná do funkcie primárky tohto oddelenia.

Nemocnica v roku 2015 uplatňovala na všetkých pracoviskách systém manažérstva kvality v súlade s normou ISO 9001:2008 zavedený v celej nemocnici od roku 2006. V závere roka 2015 bol vykonaný recertifikačný audit manažérskeho systému akreditovanou certifikačnou spoločnosťou ACB, s.r.o. Trenčín. Cieľom recertifikačného auditu bolo posúdiť efektívnosť a výkonnosť systému manažérstva. Pri audite boli preskúmané a zhodnotené dôkazy o zhode so všetkými požiadavkami aplikovaných noriem, ďalej boli zhodnotené dôkazy z preskúmania činnosti vzhľadom na výsledky predchádzajúceho certifikačného cyklu. Certifikačný orgán na základe odporúčania auditu vydal rozhodnutie o recertifikácii manažérskeho systému podľa normy EN ISO 9001:2008 s platnosťou do 15. septembra 2018. Toto rozhodnutie bolo vydané 26.11.2015.

V ambulantnej zložke bolo v roku 2015 vyšetrených a ošetrovaných viac ako 50 tisíc pacientov, čo bolo takmer o 8% viac ako v roku 2014. Najvyššie nárasty počtu vyšetrených a ošetrovaných pacientov v roku 2015 boli zaznamenané najmä na ambulanciách pneumológie a ftizeológie, reumatológie, fyziatrisko-rehabilitačnej, diabetológie, klinickej imunológie a alergológie, ako i vnútorného lekárstva, čo dávame do súvislosti nielen s vyššou dôverou pacientov a ich praktických lekárov o špecializované ambulantné služby našej nemocnice a úzku nadväznosť na jej diagnostické zložky, ale aj s ukončovaním (alebo znižovaním) činnosti špecializovaných ambulancií v bližšom i vzdialenejšom okolí (od roku 2014 v odbore klinická imunológia a alergológia, čiastočne i pneumológia). Výsledkom tohto trendu je pokračujúci presun takéhoto typu zdravotnej starostlivosti do nášho zdravotníckeho zariadenia.

I v roku 2015 pokračovala tradícia organizovania celoslovenského vedecko-odborného podujatia - XXXII. Zoborského dňa a XIII. Záposlovenského dňa o osteoporóze, ktoré bolo venované pamiatke nedožitého 100 rokov doc. MUDr. Rudolfa Krutého, CSc. – bývalého riaditeľa a budovateľa nemocnice v rokoch 1948- 1985. V nadväznosti na toto okrúhle výročie bola dňa 8. júla 2015 odhalená vo vestibule pavilónu B pamätná tabuľa.

Pamätná tabuľa riaditeľovi doc. Krutému pri storočnici jeho narodenia

V areáli Špecializovanej nemocnice sv. Svorada Zobor sa na parcelách, ktoré sú vo vlastníctve nemocnice, nachádzajú ruiny Kostola sv. Jozefa zo 17. storočia z bývalého kamaldulského kláštora, vyhlásené Pamiatkovým úradom SR v roku 2014 za Národnú kultúrnu

pamiatku. Nemocnica, ako správca národnej kultúrnej pamiatky v úzkej spolupráci so Zoborským skrášľovacím spolkom sa podieľa na obnove tejto historickej pamiatky, pričom prostriedky na obnovu pochádzali výlučne z rôznych dotácií a grantov – Ministerstva kultúry SR, Nitrianskeho samosprávneho kraja a Mesta Nitra.

Ďalšou kultúrnou pamiatkou evidovanou v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok je kaštieľ v Horných Lefantovciach. Kaštieľ patrí medzi prioritný majetok nemocnice. Z dôvodu presunu činností z Horných Lefantoviec do areálu na Zobor je od r. 2010 kaštieľ nevyužívaný. Dotáciou Nitrianskeho samosprávneho kraja na odstránenie havarijného stavu terasy nad vstupným portálom so stĺpmi, ako i na vyčistenie a opravu odkvapových rín po celom obvode kaštieľa, sa riešili iba najnutnejšie, havarijné potreby. I napriek spracovanej projektovej dokumentácii na rekonštrukciu kaštieľa Horné Lefantovce z roku 2009 k umelecko-remeselnej obnove fasád doteraz nedošlo, pretože nemocnica už nežískala ďalšie zdroje na jej financovanie.

V roku 2016 bolo v rámci predmetu činnosti na základe Rozhodnutia Ministerstva zdravotníctva SR zo dňa 5.10. 2016 pod č. S06268-OP-2016 k číslu S10974-OP-2013 vydané nové povolenie na prevádzkovanie. Rozsah poskytovanej zdravotnej starostlivosti v zmysle tohto povolenia bol nasledujúci:

- 1) Ambulantná zdravotná starostlivosť - všeobecná v odbore:
 - a) všeobecné lekárstvo.
- 2) Ambulantná zdravotná starostlivosť - špecializovaná v odbore a činnostiach:
 - a) diabetológia a poruchy látkovej premeny a výživy,
 - b) fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia,
 - c) gastroenterológia,
 - d) geriatra,
 - e) chirurgia,
 - f) klinická imunológia a alergológia,
 - g) klinická onkológia,
 - h) klinická psychológia,
 - i) reumatológia (zahŕňajúca i dovtedy používaný termín osteológia),
 - j) pneumológia a ftizeológia,
 - k) vnútorné lekárstvo.
- 3) Ústavná zdravotná starostlivosť v odbore a v činnostiach:
 - a) pneumológia a ftizeológia,
 - b) klinická onkológia,
 - c) anestéziológia a intenzívna medicína,
 - d) geriatra vrátane starostlivosti o dlhodobo chorých.
- 4) Spoločné vyšetrovacie a liečebné zložky v odbore a činnostiach:
 - a) endoskopia respiračného systému,
 - b) funkčná diagnostika,
 - c) fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia,
 - d) klinická biochémia,
 - e) rádiológia.

Odbornými garantmi v tomto novom rozhodnutí na prevádzkovanie sú: doc. MUDr. Peter Beržinec, CSc. pre ambulantnú zdravotnú starostlivosť, MUDr. Gabriela Košturiaková pre ústavnú zdravotnú starostlivosť, MUDr. Bohumil Matula pre spoločné vyšetrovacie zložky v odboroch endoskopia respiračného systému a funkčná diagnostika, MUDr. Jana Pleidelová pre fyziatriu, balneológiu a liečebnú rehabilitáciu, MUDr. Daniel Magula, CSc. pre klinickú biochémiu, MUDr. Jana Zeleňáková pre rádiológiu.

V tomto rozhodnutí boli zohľadnené nové zákonné zmeny v zmysle § 102q a prílohy č. 1a zákona č. 578/2004 Z.z., implementácia identifikátorov zdravotníckeho

zariadenia (IdZZ) v príprave na elektronické zdravotníctvo, ako i nadväznosť na jednotné kódy poskytovateľov zdravotnej starostlivosti prideľované Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou.

Ďalším (aktuálnym) povolením MZ SR č. NL-17/2014 zo dňa 15.1.2015 je povolené poskytovanie lekárenskej starostlivosti v nemocničnej lekárni. Súbežne je povolením MZ SR č. an-OPL-641/14 zo dňa 15.1.2015 súhlas na výdaj omamných a psychotropných látok z II. a III. skupiny. Štátny ústav pre kontrolu liečiv vydal rozhodnutie o vyznačení zmeny v osobitnom povolení pod reg.č. ZAO-UL-348/2005SK-zmena/2015SK. Odborným garantom poskytovanie lekárenskej starostlivosti v nemocničnej lekárni je Mgr. Jana Urbanová.

Dňom 18.10.2016 nadobudlo právoplatnosť Rozhodnutie Nitrianskeho samosprávneho kraja č. CS 6949/2016 a CZ 24339/2016, ktorým sa vydalo povolenie na poskytovanie lekárenskej starostlivosti v zdravotníckom zariadení – vo verejnej lekárni „Lekáreň v Zoborskom kláštore“ s individuálnou prípravou liekov. Po zazmluvnení činnosti verejnej lekárne zo strany všetkých zdravotných poisťovní začala verejná lekáreň svoju činnosť dňom 1.11.2016. Odborným garantom lekárenskej starostlivosti vo verejnej lekárni je Mgr. Magdaléna Magulová. Pôvodná súkromná verejná lekáreň v prenajatých priestoroch pavilónu E od 1.1.2017 ukončila svoju činnosť.

V roku 2016 sa ďalej pokračovalo vo zvyšovaní kvalifikácie zdravotníckych pracovníkov formou špecializačnej prípravy za definovaných podmienok v rámci platnej legislatívy. V kategórii lekár získal špecializáciu v odbore pneumológia a ftizeológia jeden lekár, ďalších deväť lekárov bolo zaradených do špecializačného štúdia v odboroch pneumológia a ftizeológia, klinická imunológia a alergológia, klinická onkológia, gastroenterológia, geriatria a interné lekárstvo. V roku 2016 získalo špecializáciu v odbore manažment a financovanie zdravotníctva desať primárov, zástupcov primárov lôžkových oddelení a spoločných vyšetrovacích zložiek. Ďalší traja lekári a jedna sestra boli zaradení do tejto špecializačnej prípravy.

Okrem tradične organizovaných aprílových Zoborských dní bola v roku 2016 nemocnica v osobe primára MUDr. Bohumila Matulu poverená Slovenskou spoločnosťou spánkovej medicíny a Českou spoločnosťou pre výskum spánku a spánkovej medicíny zorganizovaním XIII. Slovensko-českého a XVIII. Českého kongresu spánkovej medicíny, ktorý sa konal v mesiaci september 2016 v priestoroch historickej budovy Župného domu v Nitre. Na dvojdňovom podujatí Zoborských dní sa zúčastnilo vyše tisíc účastníkov a na Kongrese spánkovej medicíny takmer tristo účastníkov zo Slovenska i zo zahraničia.

Pokračovali obnovy jednotlivých zdravotníckych i nezdravotníckych prevádzok nemocnice, presklil sa recepčný pult sestier na II. oddelení pneumológie a ftizeológie, vybudoval sa prístrešok pred vstupom do fyziatrisko-rehabilitačného oddelenia, O ďalšie technológie sa doplnilo kuchynské vybavenie, vybudoval sa interiérový a exteriérový kamerový systém, pre údržbu okolia bol zakúpený multifunkčný malotraktor, nahrádzajúci pôvodný. Tiež sa obnovoval nemocničný nábytok pre pacientov i personál, zakúpili sa televízory na izby pacientov lôžkových oddelení, kancelárska a informačná technika, klimatizačné zariadenia. Z technických riešení možno spomenúť rekonštrukciu vodárne v Horných Lefantovciach.

Vstup a vnútorné priestory verejnej lekárne, ktorej činnosť spravuje nemocnica

Najväčšou investíciou bola rekonštrukcia priestorov pre vlastnú verejnú lekáreň v časti priestorov bývalého oddelenia klinickej biochémie v pavilóne A. Od 1.11. 2016 začala pod hlavičkou nemocnice vykonávať činnosť „Lekáreň v Zoborskom kláštore“ a nadviazala tak historicky na jestvovanie lekární v zoborskom kláštore z benediktínskeho (11.- 15.stor.) a z kamaldulského (17.- 18.stor.) obdobia.

V apríli 2016 bolo pri príležitosti oceňovania zdravotníckych pracovníkov Nitrianskeho samosprávneho kraja za rok 2015 udelené ocenenie „Zdravotník roka 2015“ v kategórii lekár MUDr. Mariánovi Strhanovi, v kategórii iný zdravotnícky pracovník zdravotnej laborantke Mgr. Emílii Jančovičovej. Najvyššou poctou Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek - Bielym srdcom bola v kategórii sestra-manažérka ocenená z rúk prezidenta republiky v roku 2017 námestníčka pre ošetrovateľskú zdravotnú starostlivosť Mgr. Zdenka Čavarová.

V nadväznosti na dlhodobé strategické zámery vypracovávané od osamostatnenia nášho zariadenia chce nemocnica aj naďalej zabezpečovať čoraz vyššiu kvalitu poskytovania zdravotníckych a podporných služieb prostredníctvom zavedeného systému manažérstva kvality. Tieto zámery sú zakomponované v Politike kvality nemocnice pre aktuálne obdobie rokov 2016 - 2018 do nasledujúcich oblastí:

1.V rámci možností udržiavať a zvyšovať kvalitu poskytovaných vysokošpecializovaných zdravotných služieb, ako aj bezpečnosti a spokojnosti svojich pacientov, ďalej posilňovať svoje dominantné postavenie v nadregionálnom priestore zavádzaním nových diagnostických, liečebných a ošetrovateľských postupov.

2.Zabezpečiť trvalú finančnú stabilitu organizácie.

3.Zabezpečovať modernizáciu priestorov nemocnice, vrátane znižovania energetickej náročnosti.

4.Zabezpečiť stabilizáciu a motiváciu zamestnancov v rámci konkurenčného prostredia.

5.Zabezpečovať úlohy ochrany zdravia a bezpečnosti pacientov a prispievať tak k cieľovému zameraniu zlepšenia kvality ich života.

6.Pripravovať nemocnicu na prechod k plánovanému elektronickému zdravotníctvu, vrátane zavádzania DRG systému.

V roku 2017 po dlhších prípravách a vzdelávaní zamestnancov na prechod na DRG systém, nemocnica od 1. júna vstúpila nielen v zmluvných vzťahoch so zdravotnými poisťovňami (so zdravotnou poisťovňou UNION od 1.júla), ale aj fakticky do medicínsko-ekonomického systému úhrad zdravotnej starostlivosti. Tento prechod vo financovaní možno za posledných viac ako 20 rokov považovať za najväčšie systémové zmeny, teda od systému zavedenia zdravotného poistenia v roku 1993 vo forme výkonových platieb za zdravotné výkony. K plnej realizácii tejto významnej zmeny bolo potrebné okrem zaškolenia pracovníkov zabezpečiť i potrebné

softvérové zázemie (najmä tzv. DRG grouper) s významnými zmenami v nemocničnom informačnom systéme, ktoré vyžadovali pomerne značné finančné náklady. Takmer súčasne v zmysle zákona č.153/2013 Z. z. o národnom zdravotníckom informačnom systéme sa začali v druhej polovici roka softvérovo pripravovať kroky na zavádzanie elektronického zdravotníctva – prvým krokom v celonárodnom projekte eZdravie bola koncom roka implementácia eReceptu, ktorá bola spustená naostro od 1. januára 2018. Taktiež v roku 2018 postup elektronizácie zdravotníctva prebieha v súlade s harmonogramom Národného centra zdravotníckych informácií s plánom zaviesť moduly eVyšetrenie, eLab a i.

V roku 2017 sa po takmer 20-ročnej prevádzke systému vykurovania ukončila opätovná generálna rekonštrukcia kotolne s novým systémom elektronickej regulácie kúrenia a rozvodov tepla v celej nemocnici, čím sa nemocnica zabezpečila po stránke infraštruktúry v tejto oblasti na dlhé nasledujúce obdobie. Táto sa realizovala

Pohľady do novorekonštruovanej kotolne nemocnice (2017)

z vlastných zdrojov a z prostriedkov úveru.

Vzhľadom na túto veľkú investíciu, ako i značné prostriedky venované do nábehu DRG a elektronizácie zdravotníctva, sa v tomto roku investovalo relatívne menej do zdravotníckej techniky. Zakúpil sa nový bicyklový ergometer pre oddelenie funkčnej diagnostiky, ďalšie polohovacie postele a defibrilátor pre oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny, pokračovalo sa v inovovaní prístrojovej techniky a priestorov nemocnice.

V tomto roku prebehla adaptácia priestorov nemocničnej lekárne tak, aby celá prevádzka lekárne bola umiestnená bezbariérovane na dolnom podlaží pavilónu E. Nové dispozičné členenie bolo schválené Štátnym ústavom pre kontrolu liečiv. Na dolné podlažie pavilónu E boli presunuté po schválení Regionálnym úradom verejného zdravotníctva aj priestory ambulancie klinickej psychológie.

V novembri 2017 schválilo Ministerstvo zdravotníctva SR na podklade našich žiadostí činnosť pre dve expertízne centrá pre zriedkavé choroby, jedno pre zriedkavé malignómy pľúc a mezotelióm, druhé pre idiopatickú pľúcnu fibrózu.

Súčasnosť

V súčasnosti má zdravotnícke zariadenie naďalej charakter špecializovanej nemocnice (de facto aj de iure).

V ústavnej zdravotnej starostlivosti disponuje 192 posteľami na šiestich lôžkových oddeleniach (dve oddelenia v odbore pneumológie a ftizeológie, jedno

oddelenie klinickej onkológie, oddelenie anestéziológie a intenzívnej medicíny, geriatrické oddelenie, oddelenie dlhodobých chorých), ktoré sú doplnené ďalšími 12 diagnosticko-liečebnými lôžkami (v Centre spánkovej medicíny, v dennej aplikárni chemoterapie, lôžka liečebnej rehabilitácie). V sesterskej časti sa na lôžkových oddeleniach realizuje v odbore ošetrovatelstvo proces ošetrovateľskej starostlivosti. V roku 2017 bolo hospitalizovaných 4356 pacientov, z toho pacientov s tuberkulózou celkom 55 (52 prípadov pľúcnej TBC a 3 prípady mimoplúcnej TBC).

V ambulantnej zložke má zariadenie v sieti zdravotníckych zariadení ambulancie v odboroch:

- všeobecné lekárstvo,
- pneumológia a ftizeológia,
- klinická onkológia,
- geriatra,
- interné lekárstvo,
- klinická imunológia a alergológia,
- chirurgia,
- fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia,
- reumatológia,
- gastroenterológia,
- diabetológia, poruchy látkovej premeny a výživy,
- klinická psychológia.

V roku 2017 bolo na všetkých ambulanciách vyšetrených bezmála 50 tisíc pacientov.

V spoločných vyšetrovacích a liečebných zložkách sú to:

- rádiologické oddelenie,
- oddelenie funkčnej diagnostiky,
- oddelenie klinickej biochémie,
- fyziatrisko-rehabilitačné oddelenie,
- endoskopické oddelenie,
- osteocentrum,
- oddelenie liečebnej výživy a stravovania.

Zabezpečovanie všetkých zložiek zdravotnej starostlivosti liekmi a zdravotníckymi pomôckami vykonáva nemocničná lekáreň, výdaj liekov, zdravotníckych pomôcok na recepty a zdravotné poukazy zabezpečuje vlastná verejná lekáreň.

Ku koncu roku 2017 bol celkový počet zamestnancov nemocnice 308 (v úväzkoch 294,25), z toho 45 lekárov, 105 sestier a 75 ďalších zdravotníckych pracovníkov rôznych kategórií.

Sústredenie vysokošpecializovaných medicínskych a terapeutických činností vo vybranom spektre chorôb (alebo výseku chorobných stavov), založené na vzájomnej koordinácii špecialistov viacerých organizačných jednotiek, využití ich tímového know-how, využití sofistikovanej prístrojovej techniky a priestorov nemocnice, je podkladom tzv. centier etablovaných v ŠN sv. Svorada Zobor, n.o. Tieto centrá vzhľadom na úzku špecializovanosť a zriedkavosť chorobných stavov poskytujú zdravotnú starostlivosť pacientom zo širokého nadregionálneho priestoru.

Centrum pre dlhodobú domácu oxygenoterapiu (DDOT) v zmysle metodického pokynu hlavného odborníka MZ SR pre odbor pneumológia a ftizeológia na poskytovanie dlhodobej domácej oxygenoterapie patrí od začiatku 90. rokov 20. storočia medzi šesť obdobných nadregionálnych centier v Slovenskej republike. Do konca roku 2017 indikovalo podľa predpísaných protokolov celkom

1701 prístrojov pre pacientov, ktorí z hľadiska charakteru ich ochorenia potrebujú dlhodobú domácu kyslíkovú liečbu. Do spádovej oblasti centra patria pľúcne ambulancie Nitra, Vráble, Zlaté Moravce, Levice, Želiezovce, Šurany, Nové Zámky, Šaľa, Trnava, Hlohovec, Piešťany, Topoľčany, Partizánske, Bánovce n/Bebravou, Prievidza, Trenčín, Púchov. Zakladajúcim lekárom centra bol MUDr. Daniel Paulovič, aktuálne je vedúcim lekárom centra MUDr. Ivana Gregorová.

Osteocentrum zriadené Ministerstvom zdravotníctva SR pre Nitriansky kraj (ako jedno z jedenástich centier v rámci Slovenskej republiky) formálne síce od roku 2001, ale svoju činnosť vykonávalo už od roku 1997. Za dobu existencie do konca roku 2017 bolo vyšetrených ultrazvukovým osteodenzitometrom v oblasti päty 37 703 pacientov, celotelovou osteodenzitometriou 40 564 pacientov. Činnosť poskytuje v zmysle Odborného usmernenia pre diagnostiku a liečbu osteoporózy v Slovenskej republiky zo dňa 25.7.2001, SOČ: 1428/2001/Vi. Zakladajúcimi lekármi centra boli primári MUDr. Karol Bitter, CSc. a MUDr. Eva Ruttkayová. Aktuálne je vedúcou centra lekárka MUDr. Gertrúda Ďalogová, za osteodenzitometrické vyšetrenia zodpovedá primárka MUDr. Jana Zeleňáková.

Centrum pre indikáciu vybraných inovatívnych liekov pri liečbe hrudných nádorov zadané vo Vestníku Ministerstva zdravotníctva SR pre jednotlivé onkologické lieky (pemetrexed, erlotinib, bevacizumab, topotekan, gefitinib, afatinib, p.p. aj krizotinib) je jedným zo šiestich nadregionálnych centier v rámci Slovenskej republiky pre liečbu pacientov s onkologickými ochoreniami hrudných orgánov, ktorá je uhrádzaná z verejného zdravotného poistenia zdravotnými poisťovňami.

Od roku 2017 je listom MZ SR č. S02197-2017-OZS-5 zo dňa 20.11. 2017 oddelenie klinickej onkológie zaradené aj do zoznamu pracovísk pre zriedkavé choroby v Slovenskej republike, ako pracovisko so zameraním na malígnu mezotelióm pleury a zriedkavé hrudné nádory. Vedúcim lekárom je primár doc. MUDr. Peter Beržinec, CSc.

Centrum spánkovej medicíny – pôsobí v plnom rozsahu od roku 2007, i keď už od roku 2004 sa v nemocnici vykonávali skriningové vyšetrenia pre pacientov so spánkovými poruchami dýchania. Centrum napĺňa akreditačné kritériá Slovenskej spoločnosti spánkovej medicíny pri Slovenskej lekárskej spoločnosti. Popri obdobných jestvujúcich centrách v Bratislave, Martine a v Košiciach poskytuje služby pacientom v rámci rozsiahleho nadregionálneho priestoru, pričom pacienti prichádzajú takmer z celého Slovenska. Okrem toho v zmysle Metodického pokynu hlavného odborníka Ministerstva zdravotníctva SR pre odbor pneumológia a ftizeológie pre indikácie použitia CPAP (continuous positive airway pressure) v dlhodobej domácej liečbe indikuje tento typ domácej liečby, ktorý je podmienený existenciou spánkového laboratória s jej prístrojovým a personálnym vybavením. Od roku 2007 bolo do konca roka 2017 celonočnou polysomnografiou vyšetrených 1415 pacientov, centrum indikovalo 773 pacientom prístroje na domácu liečbu typu CPAP a BiPAP, ku koncu roku 2017 dispenzarizuje 595 pacientov so syndrómom spánkového apnoe s potrebou domácej prístrojovej podpory dýchania. Vedúcim lekárom spánkového centra je primár MUDr. Bohumil Matula.

Centrum pre diferenciálnu diagnostiku a liečbu pohrudničných výpotkov s dlhoročným vlastným know-how s nadregionálnou pôsobnosťou, najmä v rámci II. oddelenia pneumológie a ftizeológie so spolupracujúcimi pracoviskami rádiologickým oddelením a oddelením klinickej biochémie. Každoročne je vyšetrených a ošetrených viac ako dvesto pacientov s pleurálnym syndrómom a jeho komplikáciami, viac ako 15% z tohto počtu tvoria empyémy hrudníka. Zakladajúcim vedúcim centra bol v roku

1997 primár doc. MUDr. Ján Plutinský, CSc., aktuálne je vedúcim lekárom centra primár MUDr. Stanislav Majerník.

Centrum pre liečbu a manažment respiračnej insuficiencie sústreďuje činnosti a dlhoročné jedinečné skúsenosti v špecializovanej intenzívnej starostlivosti o pacientov so zlyhávaním respirácie alebo ventilácie. V prípade možnosti domácej podpornej ventilácie u pacientov indikuje v zmysle Metodického odporúčania hlavného odborníka MZ SR pre odbor pneumológia a ftizeológia pre indikácie neinvazívnej pozitívnej pretlakovej ventilácie NIPPV tento typ domácej liečby. Do konca roku 2017 indikovalo centrum celkom tento typ podpory u 34 pacientov zo širokého spádového územia, pričom u ďalších šiestich indikovalo z dôvodov chronickej respiračnej insuficiencie aj domácu invazívnu riadenú umelú pľúcnu ventiláciu. Zakladajúcimi lekármi centra boli v roku 2012 primár MUDr. Ľudovít Bajcár spolu s MUDr. Miriam Michaličkovou, PhD. Aktuálne sú lekármi centra lekári pôsobiaci na oddelení anesteziológie a intenzívnej medicíny – primárka MUDr. Ingrid Garajová a MUDr. Ivan Marget, PhD.

Centrum pre diagnostiku a liečbu idiopatickej pľúcnej fibrózy s možnosťami diagnostiky pľúcnej fibrózy a jej liečby inovatívnymi liekmi (nintedanib, pirfenidón) začalo rozvíjať svoju činnosť od roku 2015. Ku koncu roka 2017 dispenzarizovalo 19 pacientov s idiopatickou pľúcnou fibrózou, z nich ôsmi boli liečení inovatívnymi liekmi.

Od 20.11.2017 je listom MZ SR č.S02197-2017-OZS-4 Špecializovaná nemocnica sv. Svorada Zobor, n.o. Nitra zaradená do zoznamu pracovísk pre zriedkavé choroby v Slovenskej republike ako pracovisko so zameraním na idiopatickú pľúcnu fibrózu. Vedúcim lekárom centra a pracoviska zriedkavých chorôb je primár MUDr. Bohumil Matula.

Všetky tieto aktivity dotvárajú obraz nadregionálne pôsobiaceho zdravotníckeho zariadenia, ktoré má významný vplyv na spoluvytváranie súčasnej úrovne rozvoja medicíny a ošetrovateľstva i v rámci Slovenskej republiky.

Perspektívy rozvoja – výzvy pre budúcnosť

Oblasť poskytovania zdravotnej starostlivosti v hlavnom odbore činnosti špecializovanej nemocnice a to respiračných chorôb, je podľa zakladacej listiny, vzhľadom na narastajúci výskyt hlavných ochorení dýchacieho ústrojenstva podľa prognózy Svetovej zdravotníckej organizácie veľmi významná. Z desiatich najčastejších príčin úmrtnosti vo svete predpokladaných v roku 2020 Svetovou zdravotníckou organizáciou, patria do spektra pôsobnosti Špecializovanej nemocnice sv. Svorada Zobor, n.o. štyri (chronická obštrukčná choroba pľúc ako tretia najčastejšia príčina úmrtnosti, rakovina pľúc, zápal pľúc, tuberkulóza), ktoré patria medzi respiračné ochorenia.

Okrem toho možno očakávať významný nárast v poskytovaní zdravotnej starostlivosti občanom vyššieho veku v geriatrickej populácii, kde je zariadenie pripravené túto úlohu zvládnuť odborne i priestorovo ako jedno z mála zariadení v širšom okolí.

V nadväznosti na doterajšie dosiahnuté výsledky nielen v poskytovaní zdravotnej starostlivosti, je odôvodnený predpoklad ďalšieho rozvoja zariadenia v špecializovanom segmente poskytovanej zdravotnej starostlivosti a úzko asociovaných, pridružených chorobných stavov, čím možno demonštrovať strategické postavenie zdravotníckeho zariadenia ako jednotného komplexu v celom systéme poskytovania zdravotnej starostlivosti v rámci Slovenskej republiky.

LITERATÚRA

1. DVOŘÁK, F. 1983. Tridsaťpäť rokov Odborného liečebného ústavu tuberkulózy a pľúcnych chorôb. In *Spravodaj Rady Západoslovenského krajského národného výboru v Bratislave*, č.7-8, 1983, 16s.
2. HRUBÁ, L. 2013. Masarykova liga proti tuberkulóze na Slovensku a jej pôsobenie v zrkadle archívnych dokumentov Slovenského národného archívu. In Eds. FIALOVÁ, I. – TVRDOŇOVÁ, D. *Od špitála k nemocnici*. 1. vyd. Bratislava : Slovenský národný archív, 2013, 556 s. ISBN 978-80-970666-6-6.
3. KRIŠTÚFEK, P. – CHOVAN, L. – HONZÁTKOVÁ, Z. -BILICKÝ, J. – KONTÁR, J. 1992. *Ústav tuberkulózy a respiračných chorôb Bratislava-Podunajské Biskupice 1952-1992*. 1.vyd. Bratislava : Kontár Foto-Press. 1992, 41 s., ISBN 80-901144-0-7.
4. MAGULA, D., PETRÍČEK, Š. 2008. *Špecializovaná nemocnica sv. Svorada Zobor, n.o., 1948-2008*. 1.vyd., Nitra : Špecializovaná nemocnica sv. Svorada Zobor, n.o., 96s. + 56 príl., ISBN 978-80-969936-5-9
5. PETRÍČEK, Š. et al. 1998. *Odborný liečebný ústav tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra-Zobor 1948-1998*. 1.vyd. Nitra : OLÚ TaRCH Nitra-Zobor, 1998, 46 s.
6. PETRÍČEK, Š. 2000. Vysokošpecializovaný odborný ústav TaRCH Nitra-Zobor. In *Respiro*, roč.2, 2000, č.2, s. 43- 47.
7. SOLOVIČ, I., TRENKLER, J. 2000. Tuberkulóza v číslach Národného registra tuberkulózy vo Vyšných Hágoch. In *Respiro*, roč.2, 2000, č.2, s. 10-12
8. VIRSÍK, K., KRIŠTÚFEK, P. 2000. *História boja proti tuberkulóze so zvláštnym zreteľom na boj proti tuberkulóze na území Československa a Slovenska*. 1.vyd. Bratislava : Bonus, 2000, 100 s. ISBN 80-968491-1-5.